

Medijska reprezentacija Jelene Veljače i inicijative Spasi me na portalima 24sata.hr, index.hr i jutarnji.hr u 2019.

Petranović, Maša

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:565726>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-30**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

Maša Petranović

**MEDIJSKA REPREZENTACIJA JELENE VELJAČE I
INICIJATIVE SPASI ME NA PORTALIMA 24SATA.HR, INDEX.HR
I JUTARNJI.HR U 2019. GODINI**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb,

2020.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij novinarstva

Maša Petranović

**MEDIJSKA REPREZENTACIJA JELENE VELJAČE I
INICIJATIVE SPASI ME NA PORTALIMA 24SATA.HR, INDEX.HR
I JUTARNJI.HR U 2019. GODINI**

DIPLOMSKI RAD

Mentorica: doc. dr. sc. Dunja Majstorović Jedovnicki

Studentica: Maša Petranović

Zagreb,
rujan 2020.

Izjavljujem da sam diplomski rad „Medijska reprezentacija Jelene Veljače i inicijative Spasi me na portalima *24sata.hr*, *index.hr* i *jutarnji.hr* u 2019. godini“, koji sam predala na ocjenu mentorici doc. dr. sc. Dunji Majstorović Jedovnicki napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu.

Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekla ECTS-bodove.

Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Maša Petranović

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. TEORIJE UTJECAJA MEDIJA	3
3. ONLINE MEDIJI	6
4. OBITELJSKO NASILJE U RH.....	9
4.1. Zakonodavni okvir	9
4.2. Medijsko izvještavanje o obiteljskom nasilju	14
5. JELENA VELJAČA.....	17
5.1. Inicijativa “Spasi me”	17
6. CELEBRITY DIPLOMACIJA	21
7. ISTRAŽIVANJE	24
7.1. Cilj i hipoteze istraživanja.....	24
7.2. Metoda istraživanja	24
8. REZULTATI I RASPRAVA	26
9. ZAKLJUČAK.....	37
POPIS LITERATURE.....	39
PRILOZI	44
ANALITIČKA MATRICA	44
SAŽETAK.....	48
SUMMARY	49

POPIS ILUSTRACIJA

Graf 1 Počinitelji nasilničkog ponašanja u obitelji u 2019. u RH.....	10
Graf 2 Prikaz kaznenih i prekršajnih djela nasilja u obitelji 2009.-2019. u RH.....	12
Graf 3 Novinski format članka.....	23
Graf 4 Učestalost objava po mjesecima 2019. godine.....	24
Graf 5 Rubrike objavljenih članaka.....	25
Graf 6 Kontekst objavljenih članaka.....	26
Graf 7 Tip naslova objavljenih članaka.....	26
Graf 8 Spominjanje privatnog života Jelene Veljače u člancima o inicijativi Spasi me.....	27
Graf 9 Glavni fokus objavljenog članka.....	28
Graf 10 Članci s i bez grafičke opreme.....	28
Graf 11 Dominantna oprema teksta.....	29
Graf 12 Što prikazuje glavna fotografija u tekstu.....	30
Graf 13 Ton komentara čitatelja ispod članka.....	31
Graf 14 Najčešći fokus komentara čitatelja ispod članka.....	32

1. UVOD

Nasilje u obitelji i nasilje nad ženama danas su nažalost prisutni u svakoj državi svijeta, a u Republici Hrvatskoj smatraju se po mnogima jednim od gorućih društvenih problema. Obiteljsko nasilje i nasilje nad ženama često nisu u primarnom fokusu javnosti, rijetko dolaze na dnevni red medija te se o njima u javnosti ili malo govori ili govori s određenom stigmom. Na naslovnice dnevnih novina slučajevi obiteljskog nasilja dođu često tek kada je već prekasno. Upravo zato organizacije civilnog društva uporno rade na većoj vidljivosti ovog problema, senzibiliziranju javnosti te stvaraju pritisak na državne institucije za stvaranje aktivnih mjera za prevenciju.

Posljednjih godina policija je zabilježila pad broja prekršaja nasilja u obitelji “sa 17.976 počinitelja 2012. godine na 10.272 u 2018. godini” (Petković, 2019: 585). Ove brojke nažalost nisu ohrabrujuće iako se na prvi pogled takvima doimaju te samo govore kako je vjera u institucije i nadležne organe sve manja, a ne kako smo uspjeli stati na kraj obiteljskom nasilju (Petković, 2019: 586). “Neograničeno zemljopisnim, etničkim, statusnim i drugim faktorima, ono je globalni problem čije prave razmjere nije moguće utvrditi jer dobrim dijelom ostaje skriveno” (Radić i Radina, 2014: 727). Obiteljsko nasilje je još uvijek prisutno, samo se odvija u tišini, a žrtve su osuđene na život s nasilnikom te se nemaju kome se obratiti za pomoć i prepuštene su manjkavom pravnom sustavu koji dopušta tim nasilnicima da se izvuku.

Kada sustav propusti reagirati, kada mediji odvrću pogled od problema i kada je javnost pasivna i indiferentna na društvene probleme, dužnost je civilnog društva da nas sve usmjeri na pravi put. Mediji rijetko prepoznaju civilne organizacije kao važne dionike u društvenim, političkim i gospodarskim procesima. Prema jednom ispitaniku: “mediji radije prate crne kronike, lopovluke i ‘antijunake’” (Bežovan, 2003: 247). Upravo zato ponekad su nam potrebni istaknuti pojedinci u organizacijama civilnog društva koji postaju tzv. lica pokreta. Jelena Veljača, poznata hrvatska glumica, scenaristica i producentica, upravo je takva istaknuta ličnost koja je u kratkom roku postala lice za zaštitu žena od nasilja u obitelji i sa svojom inicijativom Spasi me dovela do značajnih promjena u Republici Hrvatskoj, što je i tema ovog rada.

U današnjem modernom svijetu dnevno smo obasuti velikom količinom informacija, što putem tradicionalnih što putem novih medija. “U vrijeme Shakespearea jedan prosječni čovjek usvojio je informacija tijekom cijelog svog života, znači novih informacija, koliko mi imamo u jednom dnevnom tisku” istaknuo je psiholog prof. dr. sc. Boris Blažinić (magazin.hrt.hr, 2018). Iako današnje doba teško možemo usporediti s vremenom kada je Shakespeare živio, poanta je očigledna – živimo brzo, informacije nam dolaze sa svih strana, a u tom “moru informacija” često propuštamo

bitne, a zaokupljeni smo samo informacijama koje nam nameću dominantni masovni mediji. Prema podacima statista.com u 2019. godini prosječan korisnik provede oko 144 minute dnevno online, a uspoređujući podatke iz prijašnjih godina dolazimo do zaključka da se brojke samo povećavaju s godinama (statista.com, 2020). Upravo zato, u teorijskom dijelu ovog rada pozabavit ću se teorijama utjecaja medija koje su detaljnije objasniti. Mediji imaju bitnu ulogu u tome kako percipiramo svijet, oni su naš prozor u svijet oko nas te oni u jednoj značajnoj mjeri utječu na naše ponašanje i mišljenje o čemu ću i kasnije raspravljati u ovom radu.

Brojna istraživanja dokazala su kako današnja mladež većinom pasivna, politički neaktivna i nezainteresirana za političke i građanske probleme u svome društvu. Tako primjerice postotak Britanaca ispod 25 godina koji glasaju pao je s visokih 88.6% u 1964. godini na samo 49.4% u 2001., a danas bi ta brojka bila vjerojatno i još niža (Phelps, 2004: 342). Upravo zato posljednjih godina svjedočimo jednom novom fenomenu – *celebrity* diplomaciji (Cooper, 2008: 1-3).

Celebrity diplomati osvojili su Zapadni svijet tijekom prošlog desetljeća, najviše područje SAD-a kao ikone zapadnjačkog i modernog doba. Republika Hrvatska i u tom sektoru nije zaostajala za Zapadom, sljedeći moderne trendove novih oblika javne diplomacije i angažiranih “Hollywood zvijezda”. Primjer takve aktivistice i društveno angažirane građanke u Hrvatskoj koja uživa veliku pozornost i društva i medija jest Jelena Veljača koja je i tema ovog diplomskog rada u kontekstu njezinog društveno političkog angažmana. Jelena Veljača primjer je kako iskoristiti blagodati novih medija i digitalnih trendova za donošenje pozitivnih promjena u društvu.

U ovom radu provest ću i istraživanje kako su tri najčitanija hrvatska *news* portala izvještavala u 2019. godini o Jeleni Veljači i njezinoj inicijativi Spasi me. Analizom medijskog sadržaja istražiti ću na koji način, koliko često i u kojem stilu su hrvatski portali izvještavali o spomenutoj temi.

2. TEORIJE UTJECAJA MEDIJA

Utjecaj medija u suvremenom društvu na društvo i pojedince danas je neosporan, samo nam preostaje pitanje – koliki je on zapravo? Eleanor Maccoby to je 1964. godine potvrdila izjavom: “Kad se govori o utjecaju masovnih medija, pitanje ne bi trebalo glasiti da li mediji uopće imaju utjecaj. Trebamo se više pitati o tome koji učinci postoje, u kojoj se količini ti efekti pojavljuju i pod kojim uvjetima nastupaju” (Maccoby, 1964. cit. prema Kunczik i Zipfel, 2006: 157). Istraživanja utjecaja medija zaokupirala su sociologe i komunikologe od pojave prvih masovnih medija u prošlom stoljeću te su se mišljenja stručnjaka mijenjala kroz godine. Nekada se vjerovalo kako publika “bezuovjetno” vjeruje medijima što je opisano teorijom potkožne igle kojom medijski sadržaj izravno utječe na svoje recipijente. Klapper 1960-ih godina dolazi do zaključka kako ipak mediji različito djeluju na različite primatelje medijskog sadržaja. Tako medijske poruke mogu stvoriti nova mišljenja, učvrstiti ili oslabiti postojeće stavove, promijeniti stavove ili izazvati nikakve efekte. Istraživanja se u trećoj fazi do kraja 1980-ih fokusiraju ne više samo na medije i primatelje već i na sami sadržaj medija te time dovode u fokus istraživanja teorije “agenda settinga”, hipotezu o jazu znanja” i “hipotezu o kultivaciji” (Kunczik i Zipfel, 2006: 160). Novi iskorak u istraživanjima donosi Denis McQuail 1990-ih godina koji smatra kako ne samo mediji imaju jaku poziciju, nju ima i sama publika. Prema McQuailu: “U interakciji konstrukcija koje mediji isporučuju i pod utjecajem socijalnog okruženja, publika konstruira vlastitu predodžbu o socijalnoj zbilji” (McQuail, godina, cit. prema Kunczik i Zipfel, 2006: 157-161). Zaključak svih istraživanja bio bi da mediji imaju utjecaj na nas kao primatelje tih poruka, ali obrazovanjem te prije svega medijskom pismenošću možemo odrediti kako i koliko će doista mediji utjecati na naše ponašanje i mišljenje.

Osim samih medija, utjecaj leži i u samom komunikatoru koji nam prenosi poruku. Neupitno je kako različiti komunikatori mogu imati različite utjecaje na nas kao recipijente. Tako komunikatore možemo razlikovati po stručnosti i vjerodostojnosti (iskrenosti). Kako osobno percipiramo komunikatora ovisi koliko ćemo mu vjerovati. “Utvrđeno je da se, kad recipijent percipira sličnost između sebe i komunikatora (odnosno komunikacije), povećava potencijal utjecaja” (Kunczik i Zipfel, 2006: 164-165).

Utjecaj medija ne mora biti samo negativan ili pozitivan, on ima dvojaku funkciju. Glavne svrhe medija su informirati, zabaviti i educirati, oni su dio naše svakodnevice i gotovo ih je ne moguće ignorirati. “Pozitivan utjecaj medija ogleda se u stjecanju znanja i umijeća, usvajanju znanstvenog i kulturnog nasljeđa, bogatstvu moralne i socijalne dimenzije te razvoju stvaralačkih

sposobnosti” (Jurčić, 2017: 133). No, osim što nam mediji mogu proširiti vidike oni također mogu nas dovesti i do loših utjecaja. “Mediji vrše i negativan utjecaj na pojedince, a također često sugeriraju njihovo društveno ponašanje. Taj negativan utjecaj vrši se preko prezentiranja onih sadržaja koji favoriziraju nasilje, pretjerani konzumerizam, kriminal i slično” (Jurčić, 2017: 133).

Danas većinom slušamo o negativnim učincima medija, kako su oni krivi za agresivnost kod djece, delinkventnost tinejdžera i tako dalje. S jedne strane imamo demoniziranu sliku medija kao dežurnog krivca za sve loše u društvu, ali s druge strane imamo moćan alat za demokraciju i kanal putem kojega će se čuti i naš glas i mišljenje. “Oni mogu potaknuti na određeno ponašanje, doprinijeti razvoju društva u cjelini, poticati toleranciju, smanjivati razliku između društvenih slojeva, poticati maštu i kreativnost. Mediji imaju veliku moć utjecaja na formiranje javnoga mnijenja, stavova, ali i ponašanja pojedinca” (Jurčić, 2017: 134-135). Upravo zato je bitno da mediji posvećuju pažnju osjetljivim skupinama u društvu i vode brigu da se i njihov glas čuje u društvu. Ali u današnjem svijetu borba za pozornost medija je svakodnevan posao. Zato su nam ponekad potrebni nam oni koji uživaju pozornost medija sami po sebi da progovore u ime onih koji ostaju u “sjeni”.

Jedna od najraširenijih teorija o utjecaju medija jest teorija postavljanja agende (eng. agenda-setting theory) u kojoj se polazi od pretpostavke da: “masovni mediji diktiraju teme koje stanovništvo smatra osobito važnim, tj. mediji određuju «dnevni red»” (Kunczik i Zipfel, 2006: 197). Dakle mediji po ovome nisu “zrcalo stvarnosti” već selektiraju vijesti koje dolaze do nas kao publike. Medij prema ovoj teoriji “tematiziraju” određene teme u javnosti ističući ih kao bitne, ako ih ne prikazuju na dnevnom redu publika će smatrati da su te teme manje bitne. Ova teorije pretpostavlja tako da ako neku temu češće prikazujemo u medijima, publika će ju smatrati kao bitnijom temom od nekih drugih. Također, ovdje je bitan i socio-društveni kontekst koji se kod svakog stanovništva drugačiji. Redoslijed prioriteta u medijima varira kako su mediji uvjereni da ih vidi stanovništvo. Čak i kada neka tema dospije na dnevni red u medijima, pitanje je i koliko će dugo u njima ostati. Karijera nekih tema ovisi i o njihovim “konkurentskim temama”. Brosius i Kepplinger (1995) govore o tzv. “killer-temama” koje mogu iz medija odnosno iz agende publike potisnuti ostale teme (Brosius i Kepplinger, 1995., cit prema. Kunczik i Zipfel, 2006: 202).

Dva koncepta koja su povezana s teorijom *agenda-settinga* su *framing* i *priming* koncepti. *Framing* odnosno uokvirivanje ili kadriranje jest koncept koji se fokusira na činjenice kako je medijski sadržaj prezentiran. “Framing je teorija o medijskom učinku koja se odnosi na to kako je poruka prezentirana, a ne što je prezentirano” (Knudsen, 2014: 209). Pretpostavka ovog koncepta jest da mediji stvarnost stavljaju u određeni okvir koji nam prezentiraju, a sve što se nalazi izvan tog okvira

nije toliko bitno za nas kao publiku. *Priming* koncept fokusira se na misli, osjećaje i sjećanja koje zajedno sagledava kao asocijacije koje određeni medijski sadržaji u nama aktiviraju. “Reakcija nekog pojedinca na medijski sadržaj bitno ovisi o tome kako će se taj sadržaj interpretirati i koje će se misli odnosno sjećanja u tom kontekstu aktivirati (Kunczik i Zipfel, 2006: 205). Učinak *priminga* tako jest navođenje javnosti na određeno mišljenje o pojedinim osobama ili interpretaciju određenih događaja. Bitno je naglasiti kako se *priming* efekt najčešće događa nesvjesno odnosno automatski. Scheufele i Tewksbury (2007:10) tvrde kako oba ova koncepta temelje se “na ideji da masovni mediji imaju snažan potencijal učinka na ponašanje.”

Odgovornost novinara i urednika je odlučiti koje će vijesti ući u medije, a koje neće. Po *gatekeeping* teoriji Kurta Lewina, novinari su ‘vratari’ koji po određenim kriterijima odlučuju o uvrštavanju ili neuvrštavanju pojedinih vijesti. Johan Galtung i Marie Holmboe Ruhe 1965. godine sastavili su listu 12 kriterija izbora vijesti koje su danas poznati i kao ‘čimbenici vijesti’: frekvencija, čimbenik praga pozornosti, jednoznačnost, važnost, suglasnost, iznenađenje, kontinuitet, varijacija, odnos prema elitnim nacijama, odnos prema elitnim osobama, personalizacija i negativizam (Kunczik i Zipfel, 2006).

Svaki od ovih čimbenika svakodnevno utječe na urednički izbor glavnih vijesti koje će se prikazati u medijima, no s pojavom komercijalizacije medija često svjedočimo tome da ne toliko bitne, a istovremeno atraktivne vijesti ulaze u medije dok društveno važne teme izostaju. Tako primjerice obiteljsko i rodno uvjetovano nasilje najčešće ulazi u komercijalne medije kada ispunjava čimbenike negativnosti ili odnosa prema elitnim osobama. Vijest o obiteljskom nasilju prije će biti na naslovnici ako je žrtva ubijena ili ako je žrtva nasilja neka poznata osoba. Jelena Veljača sa svojom inicijativom ‘Spasi me’ brzo je dospjela u medije jer već uživa medijsku pozornost kao javna osoba i tako ispunjava čimbenik vijesti odnosa prema elitnim osobama jer “događaji u kojima sudjeluju moćne i važne osobe imaju osobitu visoku vrijednost vijesti” (Kunczik i Zipfel, 2006: 129-134).

3. ONLINE MEDIJI

Online mediji u Hrvatskoj razvijali su po uzoru na trendove u SAD-u i zapadnoeuropskim zemljama. Prema Brautoviću (2010) ključna godina za razvoj *online* medija bila je 1998., a 2000. svjedočimo njihovom procvatu kada se i događaju bitne političke promjene dok je 2003. godine uslijedilo konačni razvoj online medija kada se oni počinju smatrati jednakopravnima klasičnim medijima.

Internet je danas najvažniji medij kojim se koristi većina svjetske populacije. Razvoj interneta doveo je do pojave “dnevno informativnih internetskih portala koji po svojoj osnovnoj svrsi odgovaraju funkcijama dnevnog tiska ili informativne emisije u sklopu televizijskog ili radijskog programa” (Benković i Balabanić, 2010: 44). Internetski portali ili poznatiji kao *news* portali danas funkcioniraju kao “produžetak” dnevnih novina ili televizija ili kao samostalni mediji. Novi mediji se od tradicionalnih razlikuju po brojnim stvarima – dostupni su svakom korisniku interneta te najčešće besplatni, interaktivni su (možemo odmah komentirati medijski sadržaj), multimedijalni (osim novinskih tekstova često uključuju i audiovizualne sadržaje), odlikuje ih povezanost, arhiviranost... (Benković i Balabanić, 2010: 44).

Prema istraživanju Ipsos Pulsa za 24 sata d.o.o. u ožujku 2019. godine, Internet je najčešće korišteni medij i glavni medij za informiranje hrvatskih građana. Iza interneta, stoji televizija koja je do tada bila uvjerljivi “pobjednik” po popularnosti. Više od 60% ispitanika navelo je kako im je internet glavni izvor informiranja, a televiziju je navelo samo 26,9% ispitanika. Dominantna skupina koja se koristi internetom naravno su mlađe generacije – skupina između 18 i 24 godine čini gotovo 80%, ali ni stariji nisu predaleko od toga (35-49 godina - 74,4 % ispitanika, 50-60 godina - 53,6% ispitanika). (24sata.hr, 2019). Prema podacima Državnog zavoda za statistiku iz 2018. godine primijećen je porast korisnika interneta u najstarijoj skupini za 8% više u odnosu na prethodnu godinu, a skupina koja je i dalje najviše aktivna na internetu jest najmlađa skupina (16-24 godina) te odmah zatim skupina od 25 do 34 godina. Istraživanje je pokazalo kako se većina korisnika služi internetom za prikupljene informacija (87%), a čak 72% ispitanika ga koristi za sudjelovanje na društvenim mrežama, po čemu možemo zaključiti koliko su one bitne u današnjem društvu. (dzs.hr, 2018).

Ključna promjena koju donose novi mediji jest i promjena publika. Od pasivne publike koja samo prima medijske informacije, s internet revolucijom dobivamo aktivne kreatore medijskog sadržaja koji više ne sjede samo ispred televizora i slučaju što dnevne vijesti, nego uzimaju “pravdu u svoje ruke” te tako nastaje građansko novinarstvo. “Osnovni motiv za taj golemi preokret (pokret) autori

nalaze u jednostavnoj ljudskoj potrebi za društvenim priznanjem ili potrebom da se iz običnog objekta (pasivnog konzumenta) prijeđe u subjekt (aktivnog kreativca, autora)“ (Mučalo i Šop, 2008: 52). Interaktivnost kao jedna od ključnih karakteristika internetskih portala otvorila je vrata novom obliku novinarstva i novim ulogama same publike.

Građansko ili participirajuće novinarstvo danas je globalno rašireno te milijuni građana svakodnevno aktivno sudjeluju u stvaranju i analizi medijskih događaja. Video i audio zapisi, fotografije, e-mailovi i rasprave samo su neki od alata građana-novinarara. U svijetu velike medijske mreže poput CNN-a pozivaju svoje korisnike da im šalju informacije i sadržaje putem CNN iReport platforme dok Reuters ima svoju stranicu “You Witness News”. (Mučalo i Šop, 2008: 53). I Hrvatska je aktivna po pitanju angažmana svojih korisnika, a ponajviše je to medijska kuća 24sata koja svoje građane reportere nagrađuje i novčanim nagradama.

Društvene mreže na internetu su mjesta okupljanja korisnika kako bi razmjenjivali iskustva, fotografije, upoznavali nove korisnike te komunicirali oko svega i svačega. One su sastavni početak i završetak dana prosječnog građanina, pogotovo ako govorimo o mlađim generacijama. Koliko su društvene mreže danas bitne i nezaobilazne govori i činjenica kako neki stručnjaci smatraju da se “nalazimo usred pete komunikacijske revolucije omogućila da internet svoje korisnike pretvori u društvo, skupinu, zajednicu ostvarujući to istodobno pomoću dvosmjerne komunikacije (many to many) postižući više nego u ijednoj revoluciji prije” (Petrić, 2008. cit. prema Nakić, Šošić i Diklić, 2019.). Društvene mreže zahvaljujući globalizaciji omogućile su korisnicima s različitih strana grada ili planeta da se grupiraju, udruže i postižu zajedničke ciljeve. Omogućile su jednostavnu razmjenu mišljenja i stavova korisnika, restrikcije i mogućnosti kontrole su male, a pristup informacijama nikad lakši. Društvene mreže idealno su mjesto za razvoj političkog aktivizma među građanima, a time i jačanjem civilnog društva. “Upotreba suvremenih informacijskih tehnologija i društvenih mreža osnažuje potencijal organizacija civilnoga društva za djelotvorniju mobilizaciju građana za sudjelovanje u društveno korisnim programima i projektima. Civilno društvo sve češće preuzima i javne usluge koje država prestaje ili više ne uspijeva pružati te je svojevrsni korektiv državnim institucijama, osobito kada su one slabe i nedjelotvorne” (Nakić, Šošić i Diklić, 2019: 1).

Unazad zadnjih nekoliko godina svjedočimo raznim prosvjedima koji su organizirani preko svjetski omiljene društvene mreže – Facebooka. Građani preko društvenih mreža lako uz mali trošak komuniciraju, pronalaze istomišljenike i udružuju se u akciju u stvarnom svijetu, zaokupljujući tako pažnju medija i stvarajući pritisak na vlade kako bi postigli željene ciljeve i promjene. Od Afrike do Južne Amerike i Europe, prvo desetljeće 21. stoljeća bilo je upravo obilježeno brojnim prosvjedima koji su doveli do rušenja vlada, transformaciji politika i rađanju novih. Najbolji primjer je Arapsko

proljeće tijekom kojega su društvene mreže poput Facebook-a i Twitter-a odigrale važnu ulogu za mobilizaciju i komunikaciju građana (theguradian.com, 2019). Još jedan primjer koji dokazuje veličinu ovog fenomena je i tzv. Twitter revolucija u Moldaviji 2009. godine kada su deseci tisuća građana izašli na ulice protestirati protiv komunističke vlasti koja je naposljetku i otjerana s vlasti. Upravo je Moldavijski primjer i privukao najviše pozornosti za ozbiljnije istraživanje veze između društvenih mreža i građanskog aktivizma.

Prosvjedi “5 do podne” i “Pravda za djevojčice” koje je suorganizirala inicijativa ‘Spasi me’ kojoj je suosnivačica Jelena Veljača također su se mobilizirali putem Facebooka. Omiljena društvena mreža u Hrvatskoj nerijetko posluži kao platforma za okupljanje istomišljenika i organiziranu fizičku akciju. Prosvjed “Pravda za djevojčice” na svom Facebook eventu prikupila je 15 tisuća zainteresiranih korisnika te više od 6 tisuća korisnika koji su potvrdili svoj dolazak. Ove brojke svjedoče o velikom interesu građana za spomenuti prosvjed koji su proveli u djelo te zaista u velikom broju izašli na ulice. Lako korištenje, brzo prenošenje informacija, vidljivost i jednostavnost samo su neke od karakteristika Facebooka koje su omogućile revoluciju mobilizacije građana. Još jedna revolucija koju je Facebook doveo u naše živote su i Facebook grupe koje okupljaju interesne skupine ili istomišljenike. Najčešće zatvorene grupe okupljaju članove koji sa sličnim interesima ili problemima. Tako primjerice imamo grupe za kuhanje i uređivanje doma, ali i za one s nekim životnim problemima. Jedna od takvih grupa jest i grupa #spasime u kojoj žrtve obiteljskog nasilja pišu svoje ispovijesti, pomažu jedni drugima u ekonomskom, pravnom ili samo psihičkom obliku. Utočište i rame za plakanje ne mora se više nalaziti u fizičkom svijetu, Facebook je omogućio svojim korisnicima da to pronađu u virtualnom svijetu.

4. OBITELJSKO NASILJE U RH

Obiteljsko nasilje jedno je od najraširenijih oblika nasilja u današnjem svijetu. Iako je toliko rašireno, za razliku od drugih oblika nasilja ono je često skriveno, nevidljivo i time puno opasnije. Unatoč toj činjenici o njemu se danas i dalje u medijima i društvu govori premalo, nerado te se često prešućuje. Žrtve obiteljskog nasilja često su prisiljene živjeti u nasilnom okruženju i na šutnju zbog osjećaja srama, straha, nemoći i osjećanja bespomoćnosti pred nasilnikom i malim povjerenjem u rad institucija koje bi im trebale pomoći. Neprijavlivanje nasilja događa se i zbog straha od duljine sudskog procesa i niske razine povjerenja žrtve da će nasilnik zaista biti zaslužujuće kažnjen za svoja djela. Napuštanje nasilnika i nasilnog okruženja velik je korak i često nezamisliv za brojne žrtve. Jedan od odlučujućih faktora za ostanak u nasilnom okruženju je i ekonomska neovisnost žrtve pa je tako i sam ekonomsko nasilje kao oblik obiteljskog nasilja danas prepoznato kao bitan problem u društvu. O obiteljskom nasilju najčešće iz medija saznajemo kada već bude “prekasno” odnosno u rubrici crne kronike. U većini slučajeva ubojstvu žrtve prethodili su blaži oblici nasilja, prijetnje i slično što nije prepoznato kao ozbiljna prijetnja od strane institucija. Povjerenje građana u pravosuđe je općenito veoma nisko u Hrvatskoj. Prema podacima istraživanja iz 2016. koje je provedeno na inicijativu GREC-a, organizacije Vijeća Europe za borbu protiv korupcije, više od polovice građana RH (51%) uvjeren je da prosječan čovjek ne može očekivati pošteno suđenje (jutarnji.hr, 2017.). A pravodobno i ispravno funkcioniranje pravnog sustava i ostalih institucija od presudne je važnosti za žrtve obiteljskog nasilja. Kada žrtva prijavi oblik nasilja, a sustav ne učini dovoljno kako bi ju zaštitio, možemo reći da tada žrtva gubi svaku nadu, a recidirajući oblici nasilje nerijetko rezultiraju smrtnim ishodom. Zadnjih nekoliko godina primjećuje se pozitivan rast osviještenosti javnosti o pitanjima obiteljskog nasilja kao rezultat mnogobrojnih inicijativa civilnog društva i nevladinih organizacija što možemo reći da “ulijeva nadu” žrtvama obiteljskog nasilja. Jedna od takvih inicijativa jest i inicijativa “Spasi me” kojoj ću posvetiti i zasebno poglavlje u ovom radu.

4.1. Zakonodavni okvir

Do nedavno definicija obiteljskog nasilja se razlikovala među stručnjacima. Obiteljsko nasilje može se odnositi i na nasilje nad djecom i starijima, ali najčešće se izvodi među partnerima. Tri su dominantne perspektive obiteljskog nasilja: zdravstvena, pravosudna i socijalna. Zdravstveni sustav usmjeren je na kliničke posljedice nasilja odnosno različite tipove tjelesnih ozljeda. Pravosudni sustav bavi se identifikacijom kaznenih ili prekršajnih djela obiteljskog nasilja i pravnim

sankcijama počinitelja nasilja prema važećim zakonima. Socijalni pristup usmjeren je na okolnosti i učinke nasilja te pokušava pružiti adekvatnu pomoć žrtvi (Rimac, Ajduković i Skokandić, 2012: 443). Prvu međunarodnu definiciju obiteljskog nasilja donosi Istanbulska konvencija 2011. godine kao “sva djela tjelesnog, seksualnog, psihičkog ili ekonomskog nasilja koja se događaju u obitelji ili kućanstvu ili između bivših ili sadašnjih bračnih drugova ili partnera, neovisno o tome dijeli li počinitelj ili je dijelio isto prebivalište sa žrtvom“. Spomenuta konvencija Vijeća Europe ujedno je i najdalekosežniji međunarodni ugovor koji se bavi nasiljem u obitelji i nasiljem nad ženama, kriminalizira različite oblike nasilja i nasilnih ponašanja (primjerice prisilni brak, prisilni pobačaj, ekonomsko/psihološko/fizičko/seksualno nasilje u obitelji...), traži uspostavu protokola za suradnju vladinih i nevladinih agencija i organizacija te poveća razina svijesti i senzibiliteta prema ovakvim oblicima nasilja i njegovim žrtvama. (coe.int, 2011).

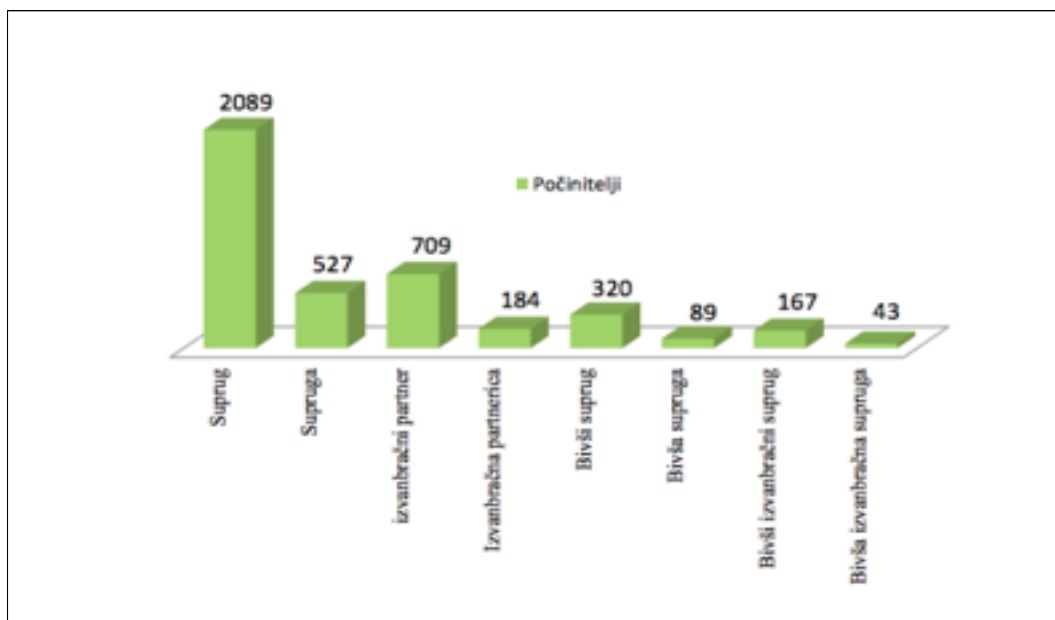
Prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji RH iz 2010. godine obiteljsko nasilje se definira kao: “svaki oblik tjelesnog, psihičkog, spolnog ili ekonomskog nasilja” (zakon.hr, 2020). Tako primjerice fizičko ili tjelesno nasilje može ići od blagih ozljeda do teških i smrtonosnih ozljeda, ono uključuje i naguravanje, čupanje, pritiskanje i ostale oblike fizičkog zlostavljanja. Psihičko nasilje karakterizira emocionalno zlostavljanje poput ismijavanja i omalovažavanja u javnosti, neprestano provjeravanje, uhođenje, izoliranje i zabrane druženja s obitelji i prijateljima i slično. Krajnji oblik seksualnog nasilja je silovanje, no ono može biti i verbalno – uvrede kojima se žene definiraju kao seksualni objekti te glađenje, štipanje ili stavljanje pornografskih snimki na društvene mreže. Ekonomsko nasilje odnosi se na uskraćivanje novčanih sredstava žrtvi, ucjenjivanje, kontroliranje financija i slično (Ajduković i Ajduković, 2010: 293).

Kao oblik nasilja u obitelji, ekonomsko nasilje je posljednje prepoznato po hrvatskim zakonima te se nalazi u Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji od 2009. godine. Prema Kseniji Klasnić (2011.) u Hrvatskoj se još uvijek najviše bavimo fizičkim nasiljem te omedavno psihičkim i seksualnim nasilje, a ekonomskim gotovo uopće ne. Jemrić (2003.) je provela analizu novinskih članaka iz pet dnevnih novina 2003. godine i došla do zaključka kako je vrlo mala medijska prisutnost problema ekonomskog nasilja u obitelji. „Iako su prisutni u velikoj mjeri, takvi se slučajevi rijetko prijavljuju, a ako se ne ‘začine’ manifestacijom fizičkog ili seksualnog nasilja, teško nalaze put do novinskih članaka.“ (Jemrić, 2003. cit. prema Klasnić, 2011: 344). Ekonomsko nasilje gotovo uvijek “dolazi u paru” s ostalim oblicima nasilja, a izrazito je bitno kod osamostaljenja zlostavljanih žena i odlaska iz toksičnog okruženja obiteljskog nasilnika. Na pitanje zašto žene ostaju u nasilnim vezama najčešće čujemo odgovor – nemogućnost samostalnog uzdržavanja. Ekonomska ovisnost o partneru uobičajena je posljedica ekonomskog nasilja i često ključan faktor zašto žrtve ne mogu

napustiti zlostavljača. Zato je važna ekonomska neovisnost žena jer “žene s većom financijskom neovisnošću su u boljoj poziciji za preživljavanje, pronalaženje sigurnosti i uzdržavanje sebe i djece za vrijeme i nakon odlaska iz nasilne veze” (Moe, 2008. cit. prema Klasnić, 2011: 349).

Prema Ajduković i Pavleković (2000.) cilj nasilja u obitelji jest kontrola nad drugim osobama te ono uvijek pretpostavlja zloupotrebu moći. Smatra se kako je obiteljsko nasilje jedno od najraširenijih oblika rodno uvjetovanog nasilja pa su tako u većini slučajeva žrtve žene, a zlostavljači muškarci. To dokazuju i sljedeći statistički podaci. U 2019. godini prekršajno je prijavljeno 9626 osoba od kojih je 77.7% bilo muškog spola, a zabilježeno je i 21% recidivista odnosno ponavljača kaznenih djela obiteljskog nasilja. Po analizi odnosa počinitelj-žrtva većini slučajeva (2089) počinitelj nasilničkog ponašanja u obitelji je suprug (prs.hr, 2019). “U razdoblju od 2013. do 2018. godine ubijeno je 99 žena od kojih je 51 ubio muž, partner ili bivši partner”, šokantna je rečenica kojom je pravobraniteljica za ravnopravnost spolova Višnja Ljubičić na konferenciji na kojoj su mediji potpisali kodeks o izvještavanju o nasilju prema ženama u ožujku 2019. godine (jutarnji.hr, 2019).

Graf 1 Počinitelji nasilničkog ponašanja u obitelji u 2019. u RH

IZVOR: (prs.hr, 2019.)

Iako službeni podaci ukazuju na kontinuirani pad slučajeva obiteljskog nasilja (oko 10%) te se prema njima broj prijavljenih osoba gotovo prepolovio u usporedbi s podacima iz 2009. godine (s 18.951 na tek 9.626 slučajeva u 2019.), oni ne prikazuju realno stanje u društvu. Smatra se kako su

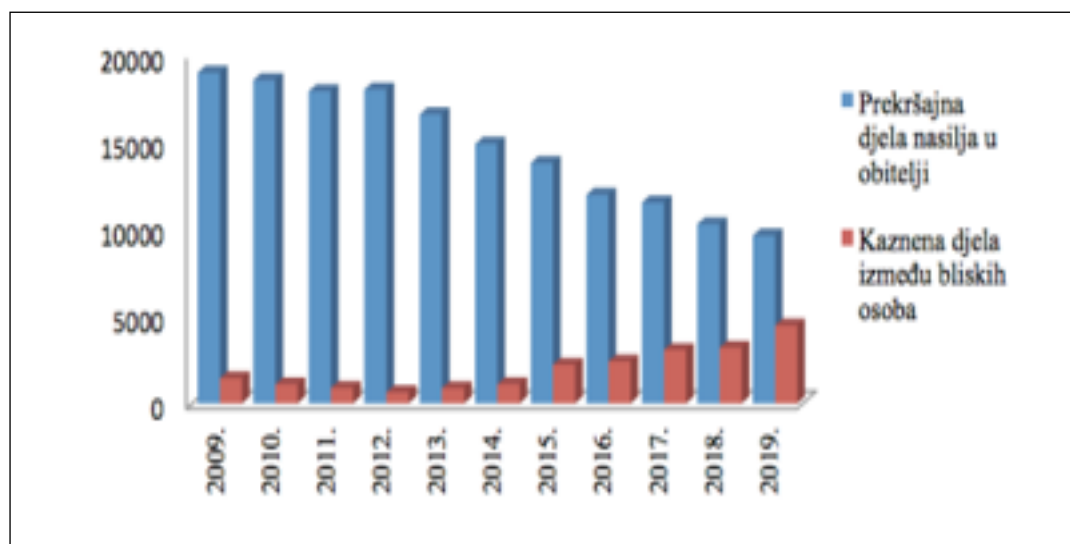
te brojke u stvarnosti puno veće. Vjeruje se kako na jedan prijavljeni slučaj obiteljskog nasilja i nasilja nad ženama dolazi čak 10 neprijavljenih slučajeva. Ovi podaci vjerojatnije pokazuju pad povjerenja u službene institucije i rastući trend neprijavljivanja nasilja nego što pokazuju učinkovitost sustava u borbi protiv nasilja u obitelji. “Sustav ne odvraća počinitelje/ice od nasilja, nego prijavitelje/ice od prijavljivanja nasilja, i to u ranoj fazi nasilničkih odnosa, prije nego što dođe do eskalacije. Uzimajući u obzir navedeni statistički trend, prekršajno nasilje se, dakle, sve manje prijavljuje, slučajevi često migriraju u sferu kaznenog progona, a tad se žrtve nalaze u zoni najvećeg rizika od femicida”, izjavila je pravobraniteljica Ljubičić (24sata.hr, 2020.) U 2019. godini ubijeno je 13 žena, pet više nego godine ranije, a njih sedam ubili su muževa ili partneri. Analize su pokazale i kako u većini slučajeva kada su žene ubili muževi ili partneri okidač za ubojstvo je ženina odluka o napuštanju partnera. “Kad broj ubojstava žena od strane intimnih partnera iz 2019. godine (ukupno sedam) kompariramo s praćenim razdobljem od 2016. godine, uočava se trend značajnog porasta broja ubojstava žena od strane intimnih partnera u odnosu na 2018. godinu od gotovo 50 posto.” istaknula je pravobraniteljica (24sata.hr, 2020.) Iako žrtve obiteljskog nasilja mogu biti i muškarci, žene su deset puta češće žrtve obiteljskog nasilja stoga ću se u ovom radu fokusirati na ženske žrtve obiteljskog nasilja.

Zaštita od nasilja nad ženama u Hrvatskoj regulirana je brojnim zaklonima i propisima na državnoj i međunarodnoj razini. Kao glavni relevantni dokumenti ističu se: Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Kazneni zakon, Obiteljski zakon, Zakon o ravnopravnosti spolova, Zakon o suzbijanju diskriminacije, Ustav RH... Najčešće pravne sankcije u slučajevima obiteljskog nasilja su novčana kazna, kazna zatvora, zaštitne mjere i ostale sankcije propisane Prekršajnim zakonom. Neke od zaštitnih mjera su: psihosocijalni tretman, zabrana prilaska, udaljavanje iz kuće, obavezno liječenje od ovisnosti... (pravos.unios.hr, 2019.). Za kvalitetno funkcioniranje sustava i provedbu prava najbitnije je tzv. “sveto trojstvo” – centri za socijalnu skrb, policija i pravosuđe. Kada oni troje pravilno i pravovremeno funkcioniraju, nasilje se može prevenirati i spriječiti na vrijeme. Republika Hrvatska je u posljednjih desetak godina zauzela sve čvrstije mjere za suzbijanje nasilja u obitelji te tzv. stav nulte tolerancije prema istome. Najistaknutiji dokument koji se tim problemom bavi jest “Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji” koji se izdaje od 2005. godine, a najnoviji je izdan za razdoblje 2017.-2020. godine (Priručnik sa smjernicama za medijsko izvještavanje o nasilju u obitelji, 2018: 5).

Prema podacima izvješća o radu za 2019. pravobraniteljice za ravnopravnost spolova možemo uočiti i trend povećavanja kaznenih djela nasilja u obitelji. Počinitelji obiteljskog nasilja najčešće su kažnjeni uvjetnom kaznom, novčano ili psihosocijalnim tretmanom nakon čega se vrata kući, a

nasilje se nastavlja te čak intenzivira i u nekim slučajevima eskalira do težih ili smrtnih ozljeda. Činjenica da je od 505 nasilnika kojima je sud odredio psihosocijalni tretman u 2018. samo njih šest tretman i završilo, svjedoči o neefikasnom sustavu u koji žrtve jednostavno ne mogu imati povjerenje. Slabe i spore reakcije, često čak i nikakve reakcije na prve alarme koje šalju žrtve obiteljskog nasilja dovode do neprijavljivanja ranih oblika nasilja čime se povećava rizik od težih oblika nasilja. “Desetogodišnji trend pada broja prekršajnih prijava za nasilje u obitelji, koje su prepolovljene od 2010., i ubrzan rast slučajeva kaznenih prijava za isto to nasilje (..) Slučajevi migriraju u sferu kaznenog progona, a tada se žrtve nalaze u zoni najvećeg rizika od femicida.” (prs.hr, 2019.)

Graf 2 Prikaz kaznenih i prekršajnih djela nasilja u obitelji 2009.-2019. u RH

IZVOR: (prs.hr, 2019.)

Najučinkovitija akcija protiv nasilja u obitelji i nasilja nad ženama jest prevencija samog nasilja i brza reakcija sustava. Jedno od glavnih faktora za prevenciju nasilja jest i osvješćivanje javnosti o ovom društvenom problemu s kojim smo nažalost sve češće suočeni. Tužna je činjenica kako smo danas sve više “otupjeli” na epizode obiteljskog nasilja koje se događaju oko nas. Još jedan ključni faktor u suzbijanju ovog oblika nasilja je i edukacija. Educirati ne treba samo od malih nogu kako bismo “u korijenu” suzbili ovakav oblik nasilja kao apsolutno neprihvatljivim nego je potrebno i educirati različite zaposlenike javnih institucija i različitih struka koje su uključene u ovaj proces. Rad civilnog društva od neizmjerne je važnosti upravo u tome kao i rad medija koji zauzimaju tzv. četvrti stupanj vlasti u državi. “Zakonska regulativa bez senzibiliziranja javnosti te stručnjaka za

navedenu problematiku ne može doprinijeti sprječavanju nasilja u obitelji” smatraju autorice Rogić-Hadžalić i Kos (2008: 547). Osim toga, smatra se kako bi za sprječavanje i prevenciju obiteljskog nasilja korisne bile i strože kazne u pravosuđu. Preventiva obiteljskog nasilja očigledno nije efikasna prekršajnim kažnjavanjem počinitelja kao što smo mogli uvidjeti na aktualnim statističkim podacima. Upravo to i brojne organizacije civilnog društva zahtijevaju od aktualne vlasti – stroži zakoni i strože kazne. Organizacije civilnog društva izrazito su bitne za demokratizaciju društva i one su većinski danas zaslužne za činjenicu da je obiteljsko nasilje i nasilje nad ženama prepoznato kao relevantan i gorući problem u hrvatskom društvu. Iz dokumenata Europske komisije organizacije civilnog društva prepoznate su kao ključni partneri u suzbijanju nasilja protiv žena i nositelji najveće podrške žrtvama nasilja. Neka od glavnih postignuća ovakvih organizacija u periodu od posljednjih nekoliko godina su sljedeća: “otvaranje SOS telefona, savjetovašta i skloništa širom Hrvatske, promjene u zakonodavstvu, razvoj potrebnih Protokola, razvoj mehanizama za rodnu ravnopravnost, edukacije relevantnih struka, kao i osvještavanje javnosti” (Ženska Soba, 2010: 6). Jedna takva inicijativa jest i inicijativa “Spasi me” koja je i u fokusu ovom rada te je u kratkom roku uspjela dovesti do dva velika prosvjeda građana, izmjena zakona, brze reakcije vlade i pozornost medija. Ovakve inicijative su ne samo ključne za prevenciju obiteljskog nasilja već i za pomoć samim žrtvama; psihološka i pravna pomoć, psiho-socijalni tretman koje su dostupne 24 sata dnevno, besplatne i pružaju zaštitu osobnih podataka.

4.2. Medijsko izvještavanje o obiteljskom nasilju

Važnost medija u suvremenom društvu i njihov utjecaj danas je od neizmjerne važnosti, što se i može najbolje oslikati izjavom jednog od najvažnijih teoretičara kulture Stuarta Halla: “Mediji posjeduju moć da na određeni način predstave svijet. I baš zato što postoji toliko različitih i suprotnih načina na koje se značenje svijeta može izgraditi, od suštinske je važnosti što se i tko izostavlja i kako se predstavljaju stvari, ljudi, događaji i odnosi” (Hall, 1997. cit prema Durham & Kellner: 2006).

Većina današnjih medija pod utjecajem je procesa zvanog komercijalizacije prema kojemu su vijesti postale roba na tržištu pomoću koje mediji ostvaraju profit. Kako je većina medija u Hrvatskoj komercijalna i financira se putem oglasa, danas svjedočimo velikom broju senzacionalističkih vijesti te trivijalizaciji medijskog sadržaja. Tračevi, glasine, afere, skandali, neprovjereni i neimenovani izvori, izvlačenje detalja privatnog života javnih osoba i slično danas su sastavni dio gotovo svakog domaćeg komercijalnog medija. Senzacionalistički pristup u medijima može biti vezan i uz događaje iz crne kronike. Tako primjerice mediji “vole” izvještavati o tragičnim

dogadajima, ponekad i s previše detalja koji štete žrtvama te dovode do tzv. efekta sekundarne viktimizacije. Detaljnim opisivanjem i čitanjem takvih vijesti unesrećena osoba ponovno proživljava tragično iskustvo, a osim toga do sekundarne viktimizacije dolazi i ako objavimo osobne podatke žrtve. Upravo zato mediji pri izvještavanju o žrtvama nasilja moraju koristiti dodatan oprez i pridržavati se propisanih smjernica za izvještavanje (medijskapismenost.hr, 2017). Najnoviji priručnik koji upravo služi toj svrsi je iz 2018. godine pod nazivom “Priručnik sa smjernicama za medijsko izvještavanje o nasilju u obitelji” izdalo je Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku. Pridržavanje etičkih kodeksa za medije, rodno neosjetljivo i nesenzacionalističko izvještavanje, suzbijanje stereotipizacije, poštivanje temeljnih načela zaštite privatnosti, slobode izražavanja, slobode tiska i umjetničke slobode... samo su neki od glavnih uputa za pravodobno medijsko izvještavanje. Priručnik se poziva na odredbe o izvještavanju koje su propisane Zakonom o medijima, Zakonom o el. medijima, Zakonom o ravnopravnosti spolova, Kodeksom časti hrvatskih novinara i preporukama Vijeća Europe. Izbjegavanje senzacionalizma u izvještavanju o obiteljskom nasilju, izbjegavanje stereotipa i diskriminacije, zaštita identiteta žrtve i izbjegavanje sekundarne viktimizacije žrtve ključni su principi kojih se svaki novinar mora pridržavati.

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova provela je istraživanje kako mediji izvještavaju o obiteljskom nasilju u Hrvatskoj u 2013. godini. Istraživanjem je potvrđeno opće mišljenje kako hrvatski mediji u nekim slučajevima i dalje izvještavaju senzacionalistički (najčešće su to naslovi), otkrivaju previše privatnih detalja koji dugoročno štete žrtvi te koriste neprimjerene izraze. Bitno je naglasiti da iako se ovakvi primjeri loše novinarske prakse mogu naći, oni su mnogo rjeđi nego proteklih godina te je zamijećen napredak (prs.hr, 2013.). Uspoređujući slično istraživanje iz 2003. godine koje je provela Ženska infoteka istražujući način prikazivanja nasilja nad ženama u dnevnim novinama, mogu zamijetiti da su mediji postali senzibiliziraniji nego prije. Prema istraživanju iz 2003. godine 90% analiziranih članaka nije bilo objavljeno na naslovnici, a najčešća rubrika bila je crna kronika (Ženska infoteka, 2003: 20-22).

Prevenција obiteljskog nasilja i nasilja nad ženama danas možemo zaključiti da nije prioritetna vijest u domaćim medijima. Komercijalni mediji najčešće posvećuju pažnju onim vijestima koje im najbolje mogu prodati klikove ili tiražu, a obiteljsko nasilje nije jedna od takvih tema osim ako nije “začinjena” teškim fizičkim nasiljem ili smrtnim posljedicama. Češćim izvještavanjem o obiteljskom nasilju, pozitivnim pričama o žrtvama obiteljskog nasilja i sličnim pričama mediji imaju sposobnost da se u javnosti o ovom problemu čuje i govori, i to ne samo kada imamo “triler priču”. Mediji mogu bitno doprinijeti da obiteljsko nasilje ne prolazi kao nešto uobičajeno i

nezapaženo, a također mogu vršiti pritisak na institucije i vlast i dovesti do značajnih promjena u našem društvu.

5. JELENA VELJAČA

Jelena Veljača, koja je u fokusu ovog diplomskog rada, jest hrvatska glumica, producentica, scenaristica, kolumnistica i odnedavno jedna od osnivačica građanske inicijative Spasi me. Danas je najviše poznata hrvatskoj javnosti po svojem glumačkim angažmanima kao diplomirana glumica na Akademiji dramskih umjetnosti u Zagrebu. Svoju karijeru započela je 2004. godine s ulogom u televizijskoj sapunici “Villa Maria” te je već tada postala česta tema u medijima. Neke od njenih značajnijih glumačkih uloga bile su u domaćim televizijskim serijama “Ljubav u zaleđu” i “Urota” koje se mogu svrstati u kategoriju sapunica. Nakon toga Veljača nastavlja svoju umjetničku karijeru kao spisateljica. Autorica je brojnih scenarija za hrvatske televizijske serije poput “Obični ljudi”, “Zora dubrovačka” i “Zakon ljubavi”. Ostala je zapamćena kao najmlađa scenaristica u Hrvatskoj za neke od najgledanijih domaćih serija, a velik uspjeh ostvarila je i kao producentica popularne televizijske serije “Larin izbor”. Spisateljsku karijeru nastavila je i kao kolumnistica Jutarnjeg lista pod naslovom “Mačka u veljači” gdje često komentira aktualne društvene događaje i probleme. Zbirke njezinih kolumni objavljene su kao i knjige pod naslovima “Mama vam je cijelo vrijeme lagala” (2009.) i “Tatine curice” (2012.) (biografija.com, 2018.)

Jedna od prijelomnih točaka u njezinoj karijeri događa se u 2019. godini kada je postala jedna od suosnivačica građanske inicijative Spasi me koja se bori protiv obiteljskog nasilja i rodno uvjetovanog nasilja. Veljača je postala zaštitno lice spomenute inicijative i prepoznata društvena aktivistica u medijima i javnosti. Njezina inicijativa donijela je značajne promjene na zakonodavnom planu te je podigla svjesnost javnosti o raširenom problemu u hrvatskom društvu. Svojim zalaganjem za bolje promjene u hrvatskom društvu i pravosuđu, Veljača je postala celebrity diplomatkinja u Hrvatskoj i regiji. No, njezin društveni aktivizam ipak ne nalazi odobravanje svih te tako neki smatraju kako on ima dvije strane. Kritičari Jelene Veljače i njezinog angažmana smatraju kako postoje skriveni politički porivi ili koristoljublje zbog čega se Veljača odlučuje na ovakve poteze. Iako Veljača te kritike negira, kritičari se pitaju - radi li to Veljača iz financijskih razloga, zbog medijske promocije, mogućeg političkog angažmana ili samo iz osobne moralne obaveze? Veljača tvrdi kako u ovom društvenoj akciji nema ništa osim osobnog moralnog zadovoljstva.

5.1. Inicijativa “Spasi me”

Kako je Jelena Veljača postala u tako kratkom roku lice jednog od možda najbitnijih pokreta protiv obiteljskog nasilja na ovim prostorima u ovom stoljeću? Početak inicijative Spasi me odvijao se na

popularnoj društvenoj mreži Facebook koju danas koristi oko 2 i pol milijarde ljudi u svijetu. Jelena Veljača napisala je Facebook status u kojem se osvrnula na jedan aktualni događaj u Hrvatskoj koji se ticao obiteljskog nasilja. Naime, početkom veljače 2019. godine hrvatska javnost zgrožena je bila slučajem na otoku Pagu kada je otac bacio svoje četvero djece s balkona obiteljske kuće. Veljača jednako tako šokirana navedenim slučajem, nakon jednog statusa koji je naišao na izrazito pozitivne reakcije i komentare, odlučila se na sljedeći korak – javnu borbu u suzbijanju ovog društvenog problema. Osnivala je Facebook grupu #spasime koja u samo prva dva tjedna prikuplja oko 46.000 članova. Ova grupa osmišljena je kao sigurno mjesto za sve zlostavljane žene da potraže pomoć, savjet ili samo utjehu. Nekada i anonimno, članice grupe iznose u postovima svoje životne priče o zlostavljanju u obitelji, a u komentarima od drugih članica dobivaju potporu, pravni savjet, financijsku pomoć i psihološku podršku. Sigurno mjesto bez osuđivanja gdje mogu olakšati dušu, žrtvama obiteljskog nasilja često je i prvi korak k boljem životu bez nasilja (100posto.jutarnji.hr, 2019.).

Facebook grupa poprimila je veliku popularnost u javnosti i medijima, a kasnije se razvila u današnju građansku inicijativu Spasi me. “Dragi moji prijatelji i poznanici. Nisam spavala zbog djece iz Paga. Nisam spavala ni zbog malog Denisa kojeg je mama ubila prije par godina. Nikad ga nisam zaboravila. Nisam spavala ni zbog malene koju je otac pretukao. Od kad sam majka, ne spavam često. I kako sam mnogo puta pisala da biti 'javna osoba' obavezuje, sad je trenutak da nešto i napravim po tom pitanju, osim salonskog pisanja. Pa eto, nespretno i po prvi put, bez političara, ali s ljudima koji me podržavaju, pokušat ću organizirati prosvjed #spasime u ime sve djece i svih žena koje smo propustili spasiti. Mi smo odgovorni. Grupa na fejsu zove se #spasime Tko želi, neka zatraži članstvo.” – glasio je 01.03.2019. status Jelene Veljače na Facebooku koji je kasnije doveo do inicijative Spasi me, prosvjeda, promjena u hrvatskom pravosuđu, senzibiliteta javnosti i ostalih pozitivnih promjena u bitci protiv obiteljskog nasilja (tportal.hr, 2019.). Prvi prosvjed pod sloganom #spasime i organizacijom Jelene Veljače dogodio se u subotu 16.03.2019. godine te je simbolično započeo u pet minuta do podne. Stotine građana izašlo je na ulice simultano u centru Zagreba, Splita i Dubrovnika i podržalo inicijativu i ideje koje zastupa ova inicijativa. Prosvjed je popraćen velikim interesom medija te je nekoliko dana bio glavna vijest domaćih medija. Obiteljsko nasilje, opasnost njegove raširenost u današnjoj Hrvatskoj, male reakcije državnih institucija, crna statistika tada su došle u prvi plan medija i institucija. To dokazuje i činjenica da je tadašnji premijer RH Andrej Plenković držao govor na spomenutom prosvjedu te pokazao interes za rješavanjem ovog problema. Brzo nakon prosvjeda, formalno je osnovana inicijativa “Spasi me”, a uz to predložene su neke mjere Vladi za postizanje nulte stope tolerancije

na nasilje u Hrvatskoj. Njihove mjere tada su bile sljedeće: “1. Zakonodavne izmjene i izmjene provedbene prakse, 2. Edukacija i prevencija, 3. Osnajivanje institucija sustava” (24sata.hr, 2019.). Predložene mjere i sam pokret Spasi me vladajući premijer Plenković shvatio je ozbiljno te obećao ispuniti zahtjeve do kraja godine. Ključni ciljevi koji se žele postići su: 24-satno dežurstvo na SOS telefonu za žrtve obiteljskog nasilja, otvaranje sigurnih kuća u svim županijama RH, pooštavanje kazni za nasilje u obitelji u hrvatskim zakonima, senzibiliziranje javnosti putem medija, osnivanje efikasnog protokola postupanja prilikom slučaja nasilja u obitelji, edukacija i senzibiliziranje mladih.

U sljedećih nekoliko mjeseci djelovanja inicijativa je naišla na veliko odobravanje javnosti te veliki medijski publicitet koji je doprinijelo vidljivošću ovoga problema u hrvatskom društvu. Nakon prve velike akcije i prosvjeda, inicijativa nije stala s predanim radom. Već u travnju iste godine organizirali su veliki panel – diskusiju na Filozofskom fakultetu gdje se otvorila javna rasprava i pitanja o problemu nasilja u obitelji te aktualnom novom Protokolu u slučaju nasilja u obitelji. U lipnju 2019. godine zajedno sa zakladom za ljudska prava i solidarnost “Solidarna” inicijativa pokrenuli su Fond za hitnu pomoć i zaštitu žrtvama obiteljskog nasilja. Cilj pokrenutog fonda #Spasime jest hitna financijska pomoć žrtvama u kriznim situacijama. Nažalost, takvu pomoć često žrtve ne mogu dobiti od strane države, tako da je ova akcija civilnog društva hvalevrijedna i “slamka spasa” za brojne žrtve ovog oblika nasilja jer ono najčešće uz ostale oblike nasilje jest i ekonomsko nasilje. Građani i tvrtke mogu donirati novčane iznose na račun inicijative ili putem telefona, a u svrhu prikupljanja sredstava organizirana je i gala večera u prestižnom zagrebačkom hotelu “Esplanada”. Prikupljenim sredstvima omogućava se žrtvama obiteljskog i rodno uvjetovanog nasilja ekonomska, pravna, psihološka, liječnička i stambena pomoć. Najbitnija prednost ovoga fonda što se novčana pomoć isplaćuje žrtvama odmah i po hitnom postupku dok je rad institucija često u ovakvim slučajevima prespor. Fond pokriva tako i hitne troškove odnosno troškove jednokratnog preseljenja, spavanja u unajmljenom smještaju i slično u slučaju da sklonište nije dostupno u tom trenutku. “Uloga fonda je činiti ono što institucije ne mogu, a to je djelovati odmah” stoji na internetskoj stranici fonda #spasime kao jasna poruka za što je namijenjen donirani novac. Osnutkom fonda i organizacijom svečane večere kojoj su prisustvovala brojna poznata lica, inicijativa #spasime i problem obiteljskog nasilja ponovno su bili u središtu medijske pozornosti čime se doprinosi vidljivošću ovog društvenog problema. Tijekom donatorske večere prikupljeno je telefonskim putem više od 160 tisuća kuna, a sredstva su se prikupljala i putem prodaje umjetničkih djela hrvatskih umjetnika (jutarnji.hr, 2019). U rujnu iste godine, inicijativa #spasime postigla je prvi značajan uspjeh na zakonodavnom području. Tada je odlučeno da od 2020. godine “svaka

primjena fizičke sile prema članu obitelji nakon koje je nastupila ozljeda – modrica ili bilo kakva teža ozljeda – od Nove godine bit će isključivo kazneno djelo, za koje je propisana kazna od jedne do tri godine zatvora, i više se neće moći tretirati kao prekršaj” (jutarnji.hr, 2019.). Osim toga, bitna promjena u zakonu jest i akt spolnog odnosa bez pristanka koje je donedavno bilo odvojeno od silovanja u Kaznenom zakonu. No, po novome definicija je objedinjena te je minimalna kazna promijenjena s jedne na tri godine zatvora, iako je maksimalna kazna i dalje ostala deset godina. Iz glavnih inicijativa koje su pokrenule javnu raspravu o ovim pitanjima bili su zadovoljni vladinim mjerama te najavili kako je to samo prvi korak prema nultoj toleranciji prema obiteljskom nasilju (jutarnji.hr, 2019).

Nakon nekoliko mjeseci, inicijativa je ponovno došla u središte medijske pozornosti. Potaknuti šokantnim slučajem grupnom silovanja maloljetne djevojčice u Zadru, organizatori inicijative #spasime, zaklade Solidarna, Platforme za reproduktivna prava, Ženske sobe – Centra za seksualna prava održali su još jedan veliki prosvjed u većim hrvatskim gradovima. Pod nazivom “Pravda za djevojčice” u subotu 19. listopada 2019. godine u centru Zagreba, Splita, Rijeke, Pule, Zadra i Osijeka održan je veliki prosvjed. Najveći okidač za prosvjed i burnu reakciju civilnog društva, kao i zgroženog građanstva, bile su preblage kazne za osumnjičene silovatelje u zadarskom slučaju kao i manjkava zaštita maloljetne žrtve. Stotine građana izašlo je na ulice i tražilo hitno djelovanje po pitanju problema obiteljskog nasilja i boljeg rada institucija. Jedno od ključnih stvari koje su se ponovno zahtijevale jest hitno usvajanje izmjena Kaznenog zakona kojima se uvode strože kazne i definicija silovanja. Vlada je obećala provesti prijedloge u djelo od iduće godine te najavila kako će se strože kazne i definicije po prijedlogu inicijative stupiti na snagu početkom 2020. godine (jutarnji.hr, 2019.)

Inicijativa #spasime i dalje je aktivna u svojim nastojanjima da osvijesti probleme vezane uz obiteljsko i rodno uvjetovano nasilje. Uz pomoć ostalih organizacija civilnog društva, inicijativa danas pomaže stotinama žrtava obiteljskog nasilja u brojnim pogledima. Od psihičke podrške, ekonomske injekcije potrebne da napuste zlostavljača, pravne pomoći u borbi s institucijama, inicijativa svoje najveće uspjehe broji danas u broju “spašenih” žrtava obiteljskog nasilja koje su pokrenule novu stranicu u životu. I dalje svakodnevno se mogu pročitati objave žrtava u Facebook grupi #spasime koje pišu svoje najdublje ispovijesti. Platforma na kojoj se mogu poistovjetiti sa sličnim slučajevima, ohrabriti se i dobiti snagu za izlazak iz kruga nasilja, ova grupa znači jako puno. Kada institucije zakažu, a vjera u njihovu zaštitu i pomoć je na niskim granama, ovakvi oblici civilnog društva u kombinaciji s digitalnim tehnologijama 21. stoljeća nada su za bolje dane pred nama i našim društvom.

6. CELEBRITY DIPLOMACIJA

Diplomacija je ključni dio međunarodnih odnosa i svake međunarodne politike neke zemlje. U prošlom stoljeću dolazi do širenja diplomacije na razne vrste i podvrste, a najznačajnija od njih jest javna diplomacija. Ključna karakteristika ovog novog oblika diplomacije jest ta da javna diplomacija je dvosmjerna, odnosno “u dijalog uključuje i drugu stranu”. To znači da za razliku od tradicionalne diplomacije, javna više cijeni mišljenje publike, a akteri diplomacije ne moraju biti samo države i vlade već to mogu biti i korisnici. Prema Edmondu A. Gullionu definicija javne diplomacije bila bi: “disciplina koja se bavi utjecajem stavova javnosti na formiranje i vođenje vanjske politike, obuhvaća dimenzije vanjskih odnosa izvan tradicionalne diplomacije, bavi se utjecajem vlada na formiranje javnog mišljenja u drugim zemljama, kao i interakcijama privatnih grupa i interesa jedne zemlje s onima u drugim zemljama” (Gullion, god. cit. prema Vrabec-Mojzeš, 2008). Ključni posao javne diplomacije jest uvjeravanje, a glavni kanal kojim se ona koristi su mediji. “Medijski prostor je konstruiran kao poseban i značajan, a za ulazak u njega potreban je poseban oblik simboličnog kapitala” objašnjava Couldry (2004). Upravo taj simbolični kapital osigurava sigurnu ulaznicu u svijet medija, a celebrityji ga posjeduju sami po sebi – inače ih ne bismo smatrali celebrityjima. Jedna od podvrsta javne diplomacije jest celebrity diplomacija koju Biccum definira kao “korištenje utjecaja javne osobe kao platforme za uvjeravanje drugih oko pojedine ideologije ili političkog pitanja” (Biccum, April, 2011: 1331). Neki autori govore i o *celebrity* diplomaciji kao podvrsti ad hoc diplomacije, a neki se uopće pitaju možemo li takve osobe uopće nazivati diplomatima? Sljedeći članak 3 Bečke konvencije o diplomatskim odnosima po glavnim funkcijama i osobinama diplomata na diplomatskoj misiji dolazimo do zaključka da celebrity diplomati ispunjavaju većinu osnovnih uvjeta – reprezentacija, pregovaranje, promocija prijateljskih odnosa, zaštita interesa (Matijašević, 2015: 45-48).

Procesi koji su omogućili rasprostranjenost *celebrity* diplomacije su svakako globalizacija i razvoj informacijskih tehnologija. *Celebrity* advokati danas su izrazito popularni jer u današnje vrijeme povjerenje u institucije i vlade je sve manje što dokazuju i podaci Eurobarometra prema kojima 84 posto ispitanika iz Hrvatske nema povjerenja u Vladu i Sabor. Ovakvi podaci smještaju Hrvatsku na samo dno ljestvice EU po pitanju povjerenja građana u vlastite državne institucije (hr.n1info.com, 2019). Današnji *celebrity* advokati su važni jer imaju medijski monopol koji mogu iskoristiti da osvijeste javnost o pojedinim problemima, privuku pozornost političara na vlasti i tako i institucija, a time i masovnih medija koji mogu vršiti pritisak na Vladu da izvrši pojedine zahtjeve. Povjerenje publike i brojnih političkih i interesnih elita također je jedan od njihovih moćnih aduta, a uz

današnje društvene medije i pristup masovnim medijima uz samo par klikova možemo reći da su se granice njihove moći uvelike proširile. Lobiranje *celebrity* političara u društveno korisne svrhe i postizanje korisnih ciljeva za opće društvo danas je i jedan od pokazatelja demokratičnosti pojedinog društva. Najpoznatiji školski primjeri *celebrity* aktivizma su svakako princeza Diana koja je pokazala svoj moćan utjecaj u lobiranju za potpisivanje sporazuma u Ottawi 1997. godine, kao i holivudska glumica Angelina Jolie koja je promovirala humanitarne akcije i tako postala svjetsko lice brojnih nevladinih organizacija. Još jedan često spomenuti *celebrity* aktivista primjer jest i pjevač Bono iz svjetski popularne glazbene grupe U2, prema kojemu Cooper (2009.) posvećuje i termin “Bonoizacija diplomacije” koj pokazuje kako *celebrity* uključujući se u visoku politiku mogu dovesti do vidljivih promjena u društvu. *Celebrity* koristeći svoje prepoznatljivo ime u javnosti mogu potaknuti pozornost i svjesnost o određenim pitanjima i problemima te potaknuti nacionalne lidere na akcije i tako dovesti do značajnih promjena u društvu. Njihovo osobno bogatstvo, prepoznatljivo ime i lice, političke veze i osobna karizma daju im moć da postaju opinion-makeri na globalnom i nacionalnom nivou. Iako se čini jednostavno, ne mogu sve javne osobe obavljati ovu funkciju - potrebne su i određene karakteristike da dobiju status *celebrity* diplomata. Matijašević smatra kako ova formula faktora dovodi do željenog statusa: vidljivost + izvori moći + ulazak u službeni svijet diplomacije i suradnja s državnim institucijama + utjecaj na političku agendu = *celebrity* diplomacija (Matijašević, 2015). Mišljenje stručnjaka i javnosti o *celebrity* advokatima danas je podijeljeno. Dok jedni hvale ovakav moderan oblik demokracije i zauzimanja za prava “malog čovjeka” te smatraju kako je ovo jedan od najefektivnijih načina do značajnih društvenih promjena, drugi smatraju kako učinkovitost *celebrity* aktivizma i diplomacije je neznčajna te kako *celebrity* se uključuju u ovakve aktivnosti samo kako bi stekle osobne interese. Interes *celebrity* je da budu u konstantnom fokusu javnosti i medija, a društveni aktivizam može se protumačiti kao jedan od način za održavanje tog statusa. Održavanje dobrog imidža *celebrity* u javnosti je također posao koji traži svakodnevni trud, a aktivizam u dobre svrhe pokazao se kao provjerena receptura za dobivanje simpatija i na popularnosti kod javnosti. Kritičari ovog fenomena ističu također kako *celebrity* diplomatima nedostaju ključne profesionalne karakteristike i znanja koja bi trebali posjedovati - “diplomacijom bi se trebali baviti isključivo za to obrazovani pojedinci - profesionalni diplomati i političari, a ne zvijezde koje za to nisu obučene” (Street, 2008: 440).

Jelena Veljača je jedan od primjera *celebrity* aktivizma i diplomacije u Hrvatskoj. Koristeći svoju poziciju u javnosti kao medijska ličnost, Veljača je vješto iskoristila svoje alate moći i okupirala pažnju medija za postojeći problem u nacionalnom društvu. Po formuli *celebrity* diplomata koju

predlaže Matijašević, Veljača ispunjava te kriterije. U kratkom periodu postala je lice i glas civilne inicijative u javnosti te tako dovela do aktivnih mjera rješavanja problema obiteljskog nasilja. Svoj “medijski kapital” Veljača je odlučila iskoristiti u borbi protiv obiteljskog i rodno uvjetovanog nasilja. S više od 50 tisuća pratitelja na Instagramu i simpatijama publike i medija, Jelena Veljača ispunjava sve kriterije uspješnog *celebrity* advokata koji uživa moć opinion-makera. No, nisu svi podjednako oduševljeni njenim političkim i društvenim angažmanom. Tako se Veljača susreće s brojnim kritikama na svoj angažman poput toga da ovime samo želi dobiti na publicitetu za svoje buduće projekte i samopromociju. Također, kritike su joj upućene i zbog surađivanja s desnom stranom vlasti te je čak prozvana da ima skrivene motive za osvajanje političke vlasti. Pojavile su se i glasine o mogućoj političkoj kandidaturi, ali Veljača sve to odbacuje riječima: “Nisam osoba koja od toga ima ili želi ikakvu osobnu korist, ne želim se nigdje uhljebiti, mene zanima televizija, fikcija, to volim raditi. Volim pisati, producirati, a ovo sam osjećala kao građansku odgovornost i odgovornost medijski eksponirane osobe. Puno sam puta rekla da ljudi s medijskim kapitalom moraju taj kapital usmjeravati za korisnost društva u kojem živimo, a ne samo za osobnu korist.” (100posto.jutarnji.hr., 2019).

7. ISTRAŽIVANJE

U sklopu diplomskog rada “Medijska reprezentacija Jelene Veljače i inicijative Spasi me na portalima 24sata.hr, index.hr i jutarnji.hr u 2019. godini”, provedena je analiza objavljenih članaka na najčitanijim hrvatskim news portalima u 2019. godini (od 1. siječnja do 31. prosinca 2019.) o spomenutoj temi.

7.1. Cilj i hipoteze istraživanja

Cilj ovog istraživanje jest ustanoviti koliko i na koji su način najčitaniji hrvatski portali izvještavali o Jelenu Veljači i njezinoj inicijativi Spasi me. Vremenski okvir koji je uzet za istraživanje (cijela 2019. godina) odabrana je zato što je u tom periodu inicijativa nastala te bila u najvećem fokusu medija i javnosti.

Istraživačko pitanje u ovom radu glasi: “Kakva je medijska reprezentacija Jelene Veljače i inicijative Spasi me na najčitanijim hrvatskim news portalima?”

Uzorak istraživanja su svi članci objavljeni na portalima 24sata.hr, index.hr i jutarnji.hr u 2019. godini o Jelenu Veljači u kontekstu inicijative Spasi me. Portali index.hr, 24sata.hr i jutarnji.hr odabrani su za istraživanje jer su proglašeni kao najčitaniji online portali u 2019. godini prema istraživanju Reuters-a (digitalnewsreport.org, 2019). U analizi se do članaka došlo pretraživanjem ključnih riječi zajedno “Jelena Veljača” i “Spasi me”, pojedinačno “Jelena Veljača”, pojedinačno “Spasi me” te pojedinačno “inicijativa Spasi me”. Jedinica analize istraživanja jest članak, naslov, fotografije u tekstu.

U istraživanju su postavljene četiri hipoteze:

H1: Portali 24sata.hr, index.hr i jutarnji.hr pretežito neutralno izvještavaju o Jelenu Veljači i inicijativi Spasi me, no naslovi su pretežito senzacionalistički

H2: U člancima o inicijativi Spasi me se često spominje i privatni život Jelene Veljače

H3: Glavna fotografija u člancima pretežito prikazuje Jelenu Veljaču iako se govori o inicijativi Spasi me

H4: Komentari na članke su pretežno negativni i usmjereni na Jelenu Veljaču

7.2. Metoda istraživanja

Metoda koja se koristila u ovom istraživanju je kvantitativna analiza sadržaja. U svrhu provedbe istraživanja izrađena je i analitička matrica koja sadrži 16 klasifikacijskih kategorija (Prilog).

Metoda analize sadržaja danas je jedna od najčešćih odabira analize za brojna sociološka, politička i općenito društvena istraživanja. Neke od njezinih glavnih prednosti su: jednostavan pristup arhivi, lako dostupan i slobodan pristup materijalu, mogućnost retrospekcije i brojni drugi (Kurtić, 2017: 13-15).

Analizom sadržaja nastojimo uočiti neke osobine odnosno poruke iz nekog sadržaja, a dvije su osnovne vrste analize sadržaja - kvantitativna i kvalitativna analiza. Kvalitativna analiza sadržaja temelji se na subjektivnoj analizi sadržaja. Kvantitativno istraživanje, poput ovoga, definira se kao “objektivizirana metoda koja omogućava da se određene kvalitativne osobine tekstualnog ili vizualnog materijala izraze u kvantitativnim pokazateljima” (Lamza Posavec, 2004: 152).

Prednosti kvantitativne analize sadržaja su u tome što možemo izbjeći impresionističke i paušalne ocjene i time neprecizne ili neutemeljene zaključke što se često zna dogoditi u kvalitativnoj analizi. Također ova metoda omogućava retrogradne analize kao i komparativne analize, a može se provoditi u brojne sociološke, politološke i slične svrhe (Lamza Posavec, 2004: 153).

Pioniri analize sadržaja, Lazarfeld (1948) i Berelson (1952) navode tri glavna cilja ove metode:

1. istraživanje osobina sadržaja – rezultati analize ukazuju na različite osobine i poruke analiziranog sadržaja
2. istraživanje osobina autora – rezultati analize ukazuju na osobine autora analizirane građe
3. istraživanje osobina publike – rezultati analize govore nam nešto o osobinama korisnika analiziranog sadržaja (Lamza Posavec, 2004: 153-154).

8. REZULTATI I RASPRAVA

Pretraživanjem ključnih riječi zajedno “Jelena Veljača” i “Spasi me”, pojedinačno “Jelena Veljača”, i pojedinačno “Inicijativa Spasi me” te pojedinačno “Spasi me” ukupno je pronađen 101 članak na *news* portalima 24sata.hr, index.hr i jutarnji.hr koji su objavljeni u 2019. godini.

Na portalu 24sata.hr pronađeno je 15 članaka pretraživanjem ključnih riječi “Jelena Veljača” i “Spasi me” zajedno u razdoblju od 1.1.2019. do 31.12.2019. godine. Pretraživanjem samo ključne riječi “Inicijativa Spasi me” pronađena su 4 članka koja se konkretno tiču teme, a pretraživanjem samo ključne riječi “Jelena Veljača” pronađeno je još 12 članaka na portalu 24sata.hr u 2019. godini. Pretraživanjem ključnih riječi pojedinačno “Spasi me” nisu pronađeni novi članci za analizu. Ukupno na portalu 24sata.hr pronađeno je 31 članaka koji se tiču Jelene Veljače i inicijative Spasi me u cijeloj 2019. godini.

Na portalu index.hr pronađen je ukupno 41 članak koji se tiču teme Jelene Veljače i inicijative Spasi me. Pretraživanjem ključne riječi “inicijativa Spasi me” pronađeno je 5 članaka koji se tiču teme, još 8 članaka pretraživanjem ključne riječi “Spasi me” te još 28 članaka pretraživanjem ključne riječi “Jelena Veljača” u 2019. godini. Pretraživanjem kombinacije ključnih riječi “Jelena Veljača i spasi me” nisu pronađeni novi članci za analizu.

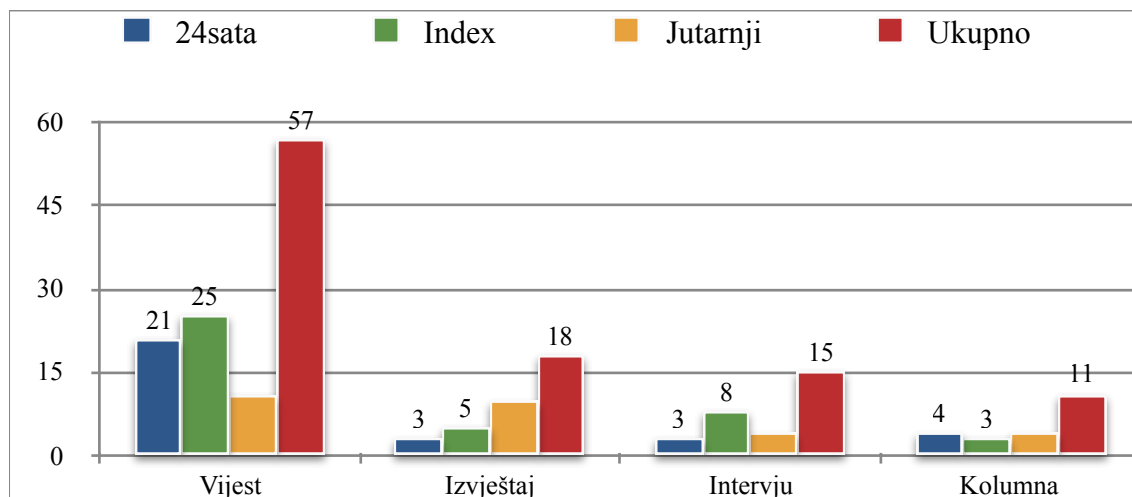
Na portalu jutarnji.hr pronađeno je ukupno 29 članaka koji se tiču spomenute teme tijekom 2019 godine. Od toga pronađeno je 16 konkretnih članaka pretraživanjem kombinacije ključnih riječi “Jelena Veljača i “Spasi me”, još 13 konkretnih članaka pretraživanjem ključne riječi “Spasi me” dok pretraživanje ključnih riječi pojedinačno “Jelena Veljača” i pojedinačno “inicijativa Spasi me” nisu doveli do novih članaka.

Ukupno je stoga (na tri portala) analiziran 101 članak.

Prva kategorija u istraživačkoj matrici bila je odrediti vrstu novinskog formata objavljenog članka to jest odrediti radi li se o vijesti, izvještaju, intervjuu ili komentaru/kolumni/osvrtu. Na portalu 24sata.hr najveći broj članaka činile su vijesti (68%), dok je izvještaja i intervjuova bilo jednako – samo tri iz svake kategorije te četiri kolumne. Na portalu index.hr također je više od polovine članaka bilo iz kategorije vijesti (61%), no ovdje je bilo objavljeno nešto više intervjuova (20%) te pet izvještaja i samo tri kolumne. Na portalu jutarnji.hr članci su raznovrsniji po svojoj vrsti, iako je najveći broj ponovno vijesti (38%). Objavljeno je čak 11 izvještaja (34%) što je znatno više od ostalih portala, te po četiri članka iz ostalih kategorija. Gledajući ukupne rezultate sa svih portala

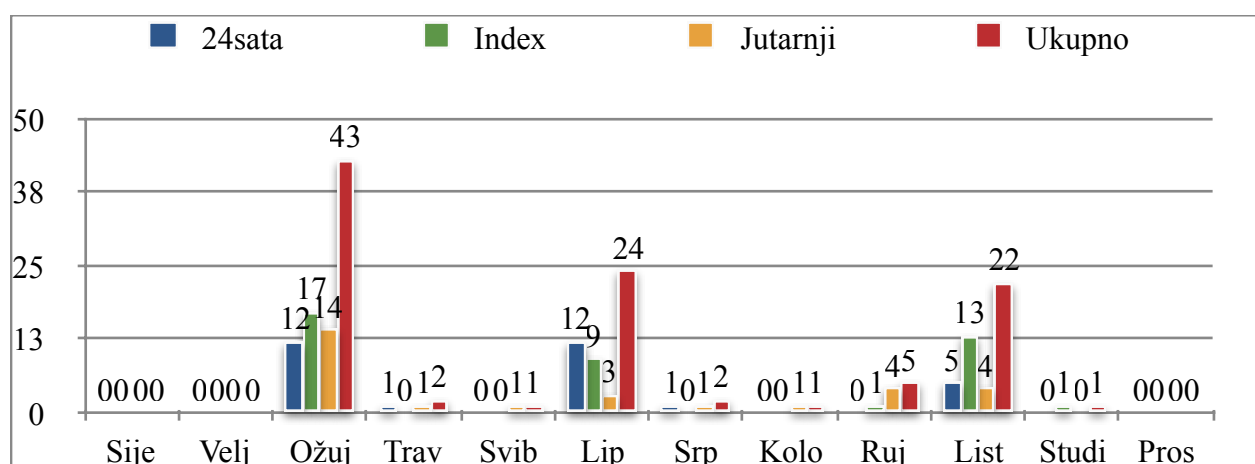
više od polovice članaka su vijesti (56%), slijedi izvještaj kao druga najčešća forma (18%) te zatim intervju (15%) i kao najneučestalija forma kolumna/komentar/osvrt (11%) (Graf 3).

Graf 3 Novinski format članka

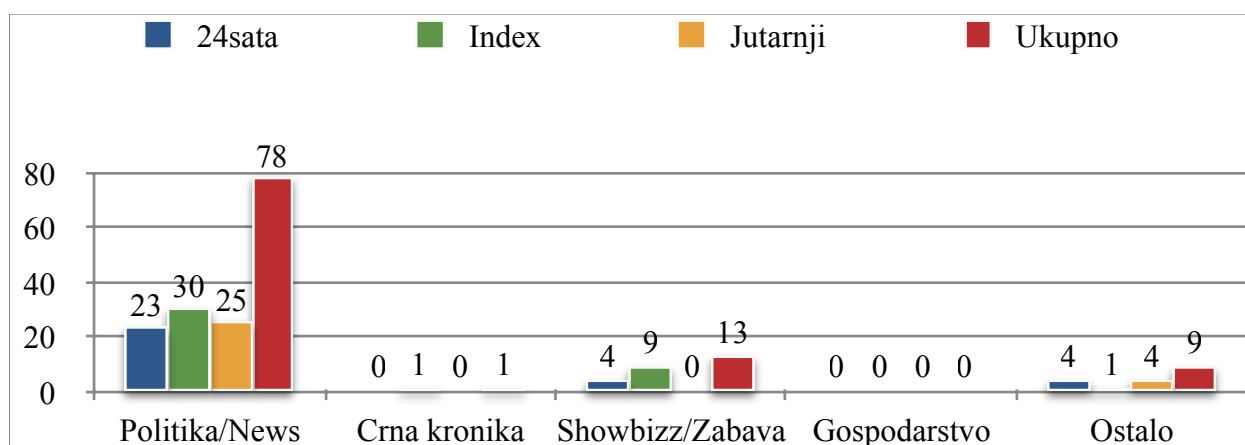
Sljedeća kategorija u istraživanju bilo je odrediti mjesec kada je objavljen članak te tako istražiti koliko često mediji izvještavaju o Jeleni Veljači i inicijativi Spasi me po mjesecima 2019. godine. Portal 24sata.hr tako je najviše izvještavao o temi tijekom ožujka (39%) i lipnja (39%) te ponešto u listopadu (16%) dok je u srpnju objavljen samo jedan članak, a u ostalim mjesecima niti jedan. Analizirajući index.hr dolazimo do sličnih rezultata - najviše se izvještavalo u ožujku (41%), zatim u listopadu (32%) i lipnju (22%) dok je u rujnu i studenom objavljen samo jedan članak, a u ostalim mjesecima niti jedan. Na jutarnji.hr članci su nešto više “raspršeni” po mjesecima iako je gotovo polovica iz ožujka (48%), a zatim je izjednačen broj članaka iz rujna i listopada (14%) te nešto manje u lipnju (10%), a u travnju, svibnju, srpnju i kolovozu objavljen je samo jedan članak dok u ostalim mjesecima niti jedan. U totalu najpopularniji mjeseci za objavu su bili ožujak na prvom mjestu (43%) zatim lipanj (24%) i listopad (22%), dok se u ostalim mjesecima objavljivalo manje od 5% članaka (Graf 4).

Graf 4 Učestalost objava po mjesecima 2019. godine

U idućoj kategoriji analizirale su se rubrike u kojima su članci objavljeni na spomenutim portalima koje su bile sljedeće: Politika/News, Crna kronika, Showbizz/Zabava, Gospodarstvo i Ostalo. Na portalu 24sata.hr više od polovice članaka su iz rubrike Politika/News (74%), iz rubrika Crna Kronika i Gospodarstvo nema niti jednog članka, a u rubrikama Showbizz/Zabava i Ostalo su pronađena četiri članka za svaku kategoriju. Slična situacija je uočena i na portalu index.hr gdje je najučestalija rubrika ponovno Politika/News (73%), a nešto više je članaka u rubrici Showbizz/Zabava (22%) nego što je bilo na portalu 24sata.hr. Iz rubrike Crna kronika i Ostalo evidentiran je samo jedan članak. Na portalu jutarnji.hr gotovo svi članci su iz rubrike Politika/News (86%) dok su ostali članci iz rubrike Ostalo (14%), a u drugim rubrikama nije pronađen niti jedan članak. Gledajući ukupne rezultate, više od polovine članaka na portalima je iz rubrike Politika/News (78%), zatim iz rubrike Showbizz/Zabava (13%), rubrike Ostalo (9%) i samo 1% iz Crne kronike (Graf 5).

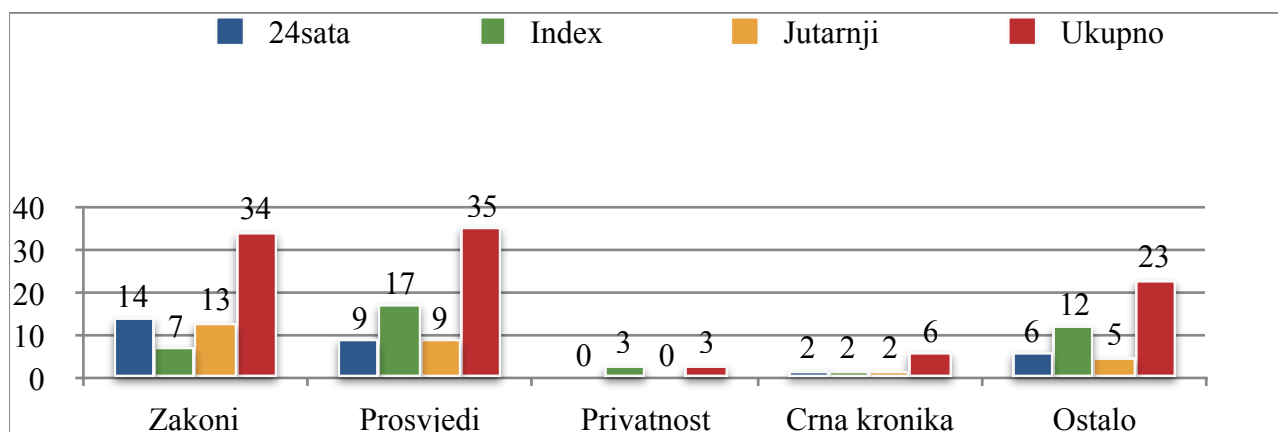
Graf 5 Rubrike objavljenih članaka

U istraživanju je dalje istraživana kontekst u kojem su objavljeni članci o Jeleni Veljači i inicijativi Spasi me. Definirane kategorije bile su: kontekst zakonodavnih promjena, prosvjeda, privatnog života Jelene Veljače, događaja iz crne kronike ili ostalo. Istraživanje je pokazalo kako je najčešći kontekst članaka na portalu 24sata.hr bio vezan uz zakonodavne promjene (45%). Zatim slijede članci kontekstualno vezani uz prosvjede (29%), članci čiji kontekst pripada u ostalo (19%) te samo dva članka vezana za događaje iz crne kronike i niti jedan članak vezan uz privatni život Jelene Veljače. Na portalu index.hr najveći broj članaka je iz konteksta prosvjeda (41%), a zatim iz kategorije ostalo (29%). Nešto manje članaka pronađeno je iz konteksta zakonodavnih promjena (17%), dok su iz konteksta privatnog života Jelene Veljače pronađena tri članka, a iz crne kronike dva članka. Kao i na portalu 24sata.hr, zakonodavne promjene bile su najčešći kontekst članaka i na

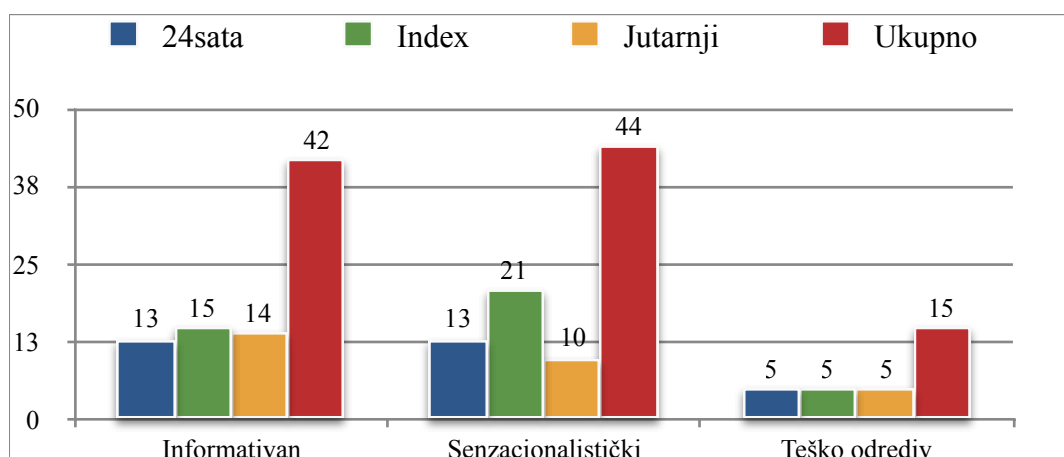
portalu jutarnji.hr (45%). Zatim slijedi kontekst prosvjeda (31%), kategorija ostalo (17%) te crna kronika (7%), dok iz konteksta privatnog života Jelene Veljače nema niti jednog članka. Ukupni podaci pokazuju kako je najveći broj članaka bio iz konteksta zakonodavnih promjena - 34 posto i iz konteksta prosvjeda - 35 posto. Iz ostalog konteksta pronađeno je 23 posto članaka, dok su iz konteksta privatnog života Jelene Veljače pronađena samo 3 članka koja su objavljena na portalu index.hr, a iz kategorije crne kronike pronađeno je samo šest članaka (Graf 6).

Graf 6 Kontekst objavljenih članaka

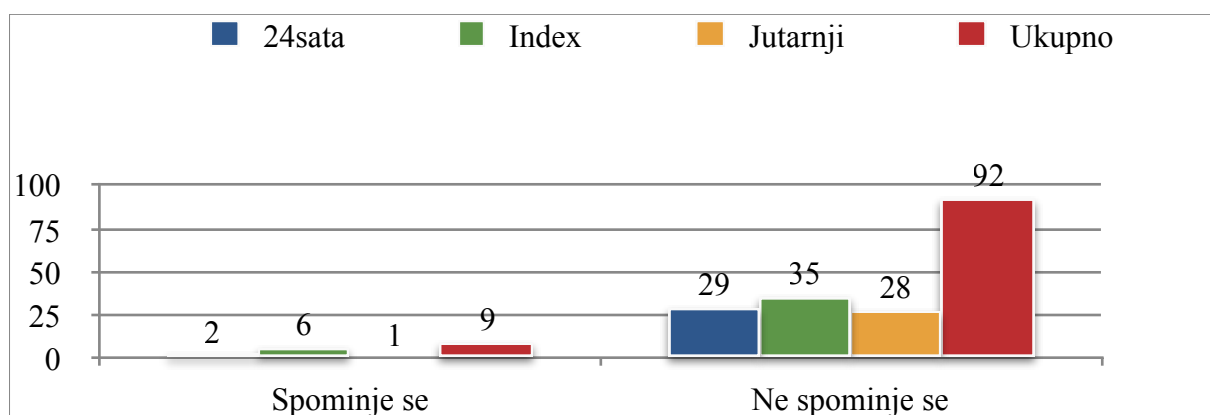
Dalje se istraživao tip naslova objavljenih članaka to jest je li riječ o informativnom ili senzacionalističkom naslovu ili je tip naslov teško odrediv. Na portalu 24sata.hr informativni i senzacionalistički su jednako raspoređeni, s jednakih dvanaest članaka iz svake kategorije. Dok je naslova kojih je bilo teško odrediti samo pet. Na portalu index.hr pronađeno je više od polovice članaka (51%) sa senzacionalističkim naslovom, a 15 s informativnim, dok je teško odredivih naslova bilo 10. Na portalu jutarnji.hr informativni naslovi su činili gotovo polovicu članaka (48%), ali senzacionalistički 34 posto članaka. Teško odredivih naslova na jutarnji.hr bilo je pet. Senzacionalistički naslovi na svim trima portalima su najviše zastupljeni s 44 posto, zatim slijede informativni naslovi s 42 posto, a teško odredivih naslova bilo je 15 posto (Graf 7).

Graf 7 Tip naslova objavljenih članaka

Iduća kategorija u istraživanju bila je odrediti spominje li se privatni život Jelene Veljače u člancima kada se govori o inicijativi Spasi me. Gotovo svi članci na portalu 24sata.hr ne spominju privatni život Jelene Veljače, čak njih 94 posto, dok su samo dva članka koja spominju privatni život Jelene Veljače. Na portalu index.hr veći je broj članaka koji spominju privatni život Jelene Veljače iako se govori o inicijativi Spasi me te je pronađeno šest takvih članaka. U većini su ponovno članci koji ne spominju privatnost Jelene Veljače koji čine 85 posto svih članaka na index.hr-u. Na jutarnji.hr samo je jedan članak koji spominje privatni život Jelene Veljače, dok 97 posto članaka uopće ne spominje privatni život Jelene Veljače. Ukupni rezultati pokazuju da 92 posto svih članaka ne spominje privatnost Jelene Veljače, a samo devet članaka spominje (Graf 8).

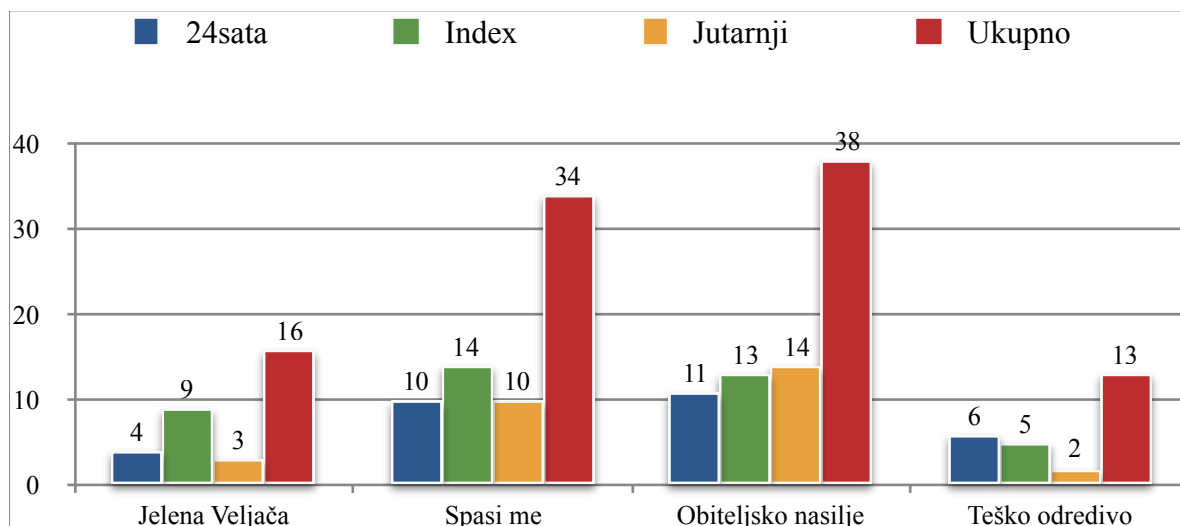
Graf 8 Spominjanje privatnog života Jelene Veljače u člancima o inicijativi Spasi me

Dalje se analizirao glavni fokus objavljenog članka odnosno je li u glavnom fokusu članka Jelena Veljača, inicijativa Spasi me, obiteljsko nasilje i nasilje nad ženama ili je fokus bilo teško odrediti. Analiza pokazuje kako članci s portala 24sata.hr u glavnom fokusu imaju obiteljsko nasilje i nasilje nad ženama (35%) i inicijativu Spasi me (32%). Samo četiri članka imaju u glavnom fokusu Jelenu Veljaču, a u šest članaka je bilo teško odrediti fokus. Slični rezultati su i na portalu index.hr gdje je najveći postotak članaka s fokusom na inicijativu Spasi me (34%), a odmah iza su članci s fokusom na obiteljsko nasilje i nasilje nad ženama (32%). Devet članaka ima u glavnom fokusu Jelenu Veljaču, što je i najviše takvih članaka na svim portalima, a u pet članaka je fokus bio teško odrediti. Gotovo polovica članaka na jutarnji.hr u glavnom fokusu ima obiteljsko nasilje i nasilje nad ženama (48%), a 34 posto članaka inicijativu Spasi me. Samo tri članka su imala Jelenu Veljaču za glavni fokus, a u dva članka ga je bilo teško odrediti. Ukupni rezultati pokazuju kako je glavni fokus članaka na trima portalima bilo u najvećem postotku obiteljsko nasilje i nasilje nad ženama (38%),

zatim inicijativa Spasi me (34%), a Jelena Veljača je bila u glavnom fokusu u samo 16 posto članaka dok je fokus bio teško odrediv u 13 posto članaka (Graf 9).

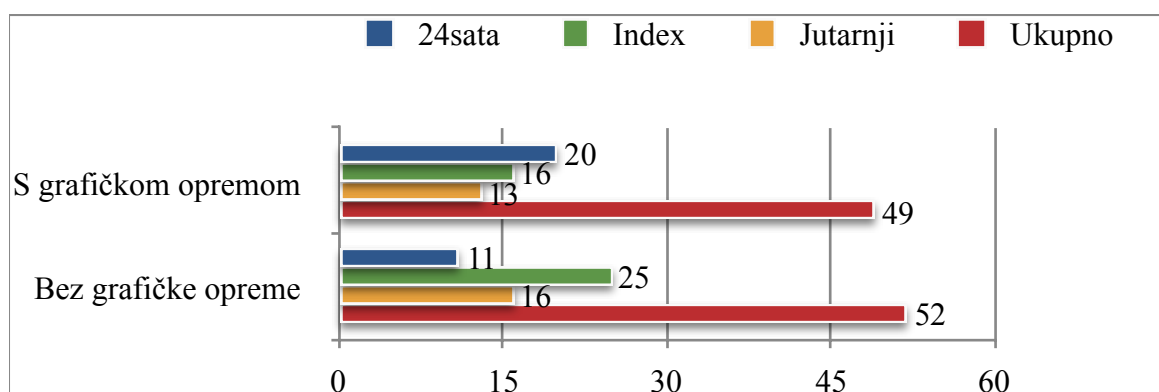
Graf 9 Glavni fokus objavljenog članka

Iduća kategorija u istraživanju bila je odrediti objektivizira li se Jelena Veljača u člancima odnosno spominje li se njezin fizički izgled, odjeća, vanjšina i ostalo dok se govori o njoj i inicijativi Spasi me. Na portalu 24sata.hr nije pronađen niti jedna članak koji objektivizira Jelenu Veljaču, dok na portalima index.hr i jutarnji.hr jest. Na portalu index.hr takvih članaka je bilo samo dva kao i na portalu jutarnji.hr. Ukupni rezultati pokazuju kako se u 97% svih članaka sa sva tri portala Jelena Veljača nije objektivizirala.

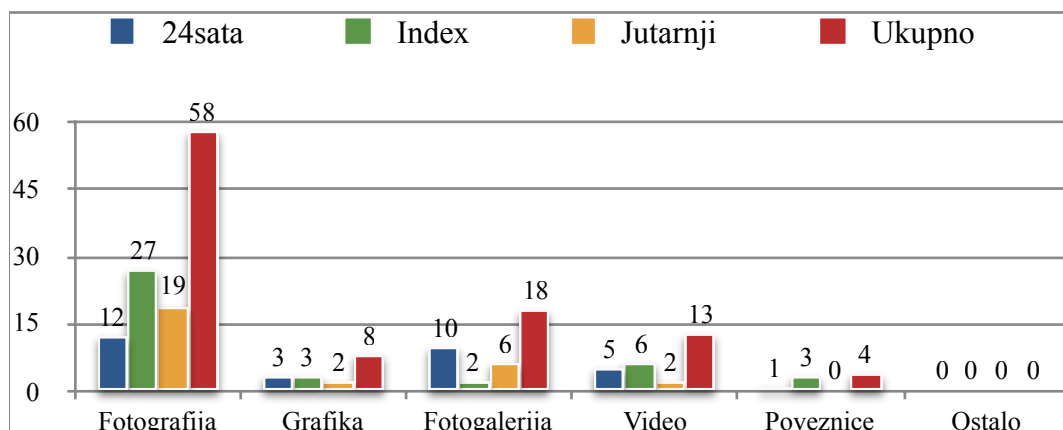
Dalje se analiziralo ima li u člancima grafičke opreme. Tako je na portalu 24sata.hr većina članaka imala grafičku opremu (65%), dok je u 11 članaka nije bilo. Suprotno tome, članci na index.hr-u u većini nisu imali grafičku opremu (61%) dok ju je samo 16 članaka imalo. Na portalu jutarnji.hr članci s i bez grafičke opreme su gotovo podjednaki; 45 posto članaka je imalo grafičku opremu dok 55 posto članaka nije. Gledajući ukupne rezultate, članci s i bez grafičke opreme su također podjednaki, s većim postotkom članaka bez grafičke opreme (51%) i manjim postotkom onih s grafičkom opremom (49%) (Graf 10).

Graf 10 Članci s i bez grafičke opreme

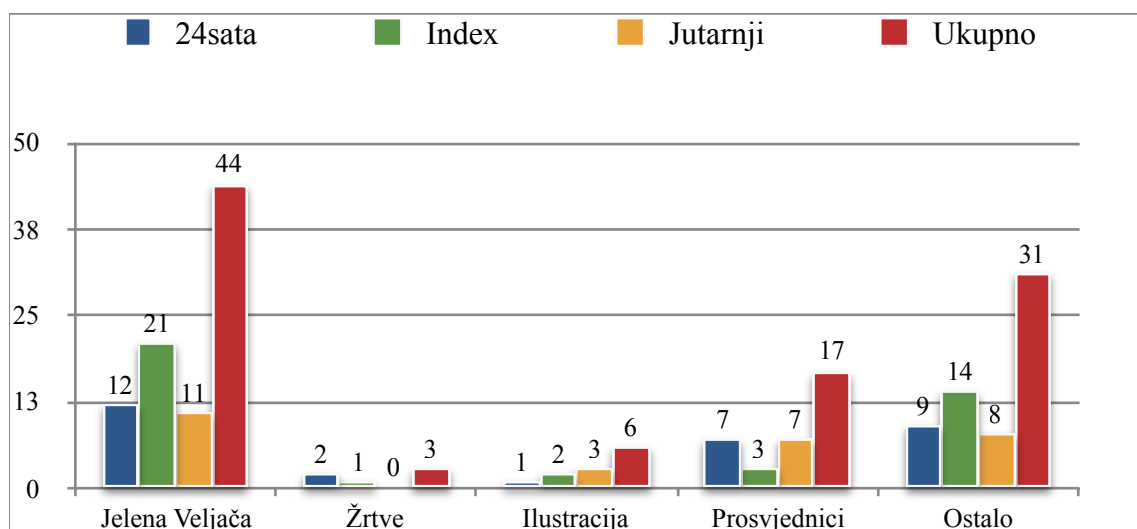
Iduće je bilo odrediti dominantnu opremu teksta, a od ponuđenih kategorija bile su fotografija, grafika/ilustracija, fotogalerija, video/animacija, poveznice ili ostalo. Rezultati pokazuju kako je na portalu 24sata.hr najčešća dominantna oprema u tekstu bila fotografija (39%) dok je odmah iza nje bila fotogalerija (32%), zatim su videi/animacije (16%) i grafika/ilustracija (10%), a samo jedan članak je imao poveznice kao dominantnu opremu. Na portalu index.hr fotografija je bila dominantna oprema u više od polovice članaka (66%), zatim video/animacija u 15 posto članaka, poveznice i grafika/ilustracija u 7 posto članaka, a fotogalerija u samo 5 posto članaka. Kao i na prethodna dva portala i na portalu jutarnji.hr najčešća oprema bila je fotografija (66%). Fotogalerija je bila dominantna oprema u 22 posto članaka na portalu jutarnji.hr, fotogalerija u 21 posto članaka, dok su grafika/ilustracija i video/animacija bili dominantna oprema u 7 posto članaka, a poveznice u niti jednom članku. Analizirajući ukupne rezultate fotografija je bila najčešća dominantna oprema članka (57%), zatim je bila fotogalerija (18%) i video/animacija (13%) dok su poveznice bile u samo četiri posto članaka, grafike u samo osam posto članaka, a pod kategorijom ostalo nije evidentiran niti jedan članak (Graf 11).

Graf 11 Dominantna oprema teksta

Iduća kategorija u istraživanju bila je odrediti što prikazuje glavna fotografija u tekstu, a ponudene kategorije bile su sljedeće: Jelena Veljača, žrtve obiteljskog nasilja, ilustracija, prosvjednici i ostalo. Analizom članaka na 24sata.hr ustanovljeno je kako najčešće glavna fotografija prikazuje Jelenu Veljaču (39%) iako se govori o inicijativi Spasi me. U 29 posto članaka glavna fotografija članka prikazuje ostalo, i to najčešće političare. Prosvjednici su prikazani na glavnoj fotografiji u 23 posto članaka, dok je ilustracija korištena kao glavna fotografija u samo jednom članku, a žrtve obiteljskog nasilja u tek dva članka na portalu 24sata.hr. Na index.hr-u u polovici članaka glavna fotografija prikazuje Jelenu Veljaču (51%). Glavna fotografija koja prikazuje ostalo bilo je u 34 posto članaka, prosvjednici u 7 posto članaka te su samo dva članka imali ilustraciju kao glavnu fotografiju i samo jedan članak žrtve obiteljskog nasilja. Glavna fotografija u tekstu ponovno je prikazivala u najviše slučajeva Jelenu Veljaču i na portalu jutarnji.hr (38%). Niti jedan članak nije zabilježen s glavnom fotografijom žrtava obiteljskog nasilja, a samo tri članka s ilustracijom. Glavne fotografije iz kategorije ostalo bile su u 28 posto članaka, a prosvjednici u 24 posto članaka na portalu jutarnji.hr. Najčešće glavna fotografija prikazivala je Jelenu Veljaču u člancima sa svih portala (44%), pa zatim je druga najčešća kategorija bila ostalo (31%), dok su žrtve obiteljskog nasilja bile na glavnoj fotografiji u samo 3 posto svih članaka, a ilustracija u šest posto članaka (Graf 12).

Graf 12 Što prikazuje glavna fotografija u tekstu

Dalje se analiziralo kolika je povezanost fotografija i teksta u članku objavljenom na trima portalima, odnosno je li fotografija povezana ili nije ili je teško odrediti povezanost u članku.

Rezultati su pokazali kako u 90 posto članaka na svim portalima je postojala povezanost između fotografije i teksta u članku, dok u samo jedan posto članaka nije bilo povezanost, a povezanost je bila teško određiva u devet posto članaka. Tako je na portalu 24sata.hr 81 posto članaka bilo s povezanošću fotografije i teksta, samo jedan članak bez povezanosti, a teško odredivih članaka je bilo tek pet. U 98 posto članaka na portalu index.hr postojala je povezanost fotografije i teksta u članku, a u samo jednom članku takva povezanost je bila teško određiva dok u niti jednom članku nije bilo povezanosti. Na portalu jutarnji.hr povezanost je postojala u 90 posto članaka, a niti jedan članak nije prikazivao nepovezanost fotografije i teksta. Članci u kojima je takvu povezanost bilo teško odrediti na portalu jutarnji.hr bilo je troje.

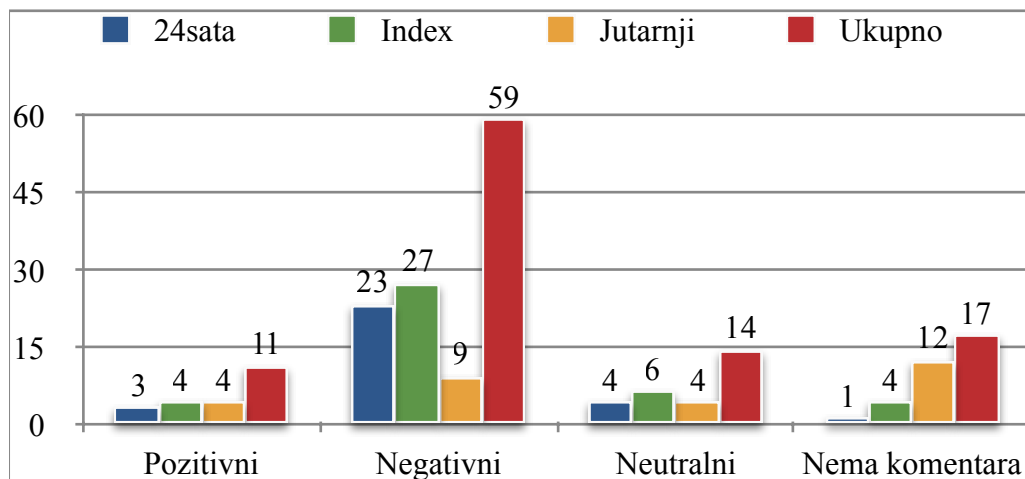
Iduće je bilo za odrediti jesu li se poštivala etička načela izvještavanja u članku odnosno jesu li se primjerice iznosili privatni detalji žrtava obiteljskog nasilja, opširno opisivali detalji zločina i slično. Gotovo svi članci na portalu 24sata.hr su se pridržavali etičkih načela izvještavanja (97%), a samo je jedan evidentiran članak u kojima se ista nisu poštovala. Na portalu index.hr pronađeni su jednaki rezultati, s 98 posto članaka u kojima su se poštivala etička načela i samo jednim člankom gdje nisu. Na portalu jutarnji.hr se u svim člancima pridržavalo etičkih načela te niti jedan članak nije pronađen u kojima se ona nisu poštivala. U 98 posto svih članaka etički standardni su se poštivali dok se oni nisu poštivali u samo dva posto svih članaka.¹

Posljednji dio istraživanja fokusirao se na komentare čitatelja ispod objavljenih članaka na portalima. Tako se u idućoj kategoriji analizirao ton čitatelja u komentarima ispod članka odnosno je li on bio pretežno pozitivan, negativan, neutralan ili komentara uopće nije bilo. Rezultati pokazuju kako na portalu 24sata.hr samo je 10 posto komentara bilo pretežno pozitivno, dok su komentari bili negativni ispod 74 posto članaka. Ispod samo jednog članka komentara nije bilo, a ispod četiri članka komentari su bili neutralni. Na portalu index.hr komentari su također u većini bili negativni (66%) te pozitivni u samo 10 posto članaka. Neutralni komentari pronađeni su ispod 15 posto članaka, a u 10 posto članaka komentara nije bilo. Komentari ispod članaka objavljenih na portalu jutarnji.hr također su najčešće bili pretežno negativni (31%), a pozitivni u samo 14 posto članaka. Zanimljivo je uočiti kako ispod čak 41 posto članaka na jutarnji.hr komentara čitatelja uopće nije ni bilo dok je neutralnih komentara bilo ispod 14 posto članaka. Ukupni rezultati pokazuju kako su komentari ispod više od polovice članaka bili pretežno negativni (58%), u

¹ Pod kategorijom poštivanja etičkih pravila izvještavanja obuhvaćena su bila i pitanja prikazuju li se suvišni detalji zločina obiteljskog nasilja, stereotipiziraju žrtve obiteljskog nasilja, iznosi identitet žrtvava obiteljskog nasilja...

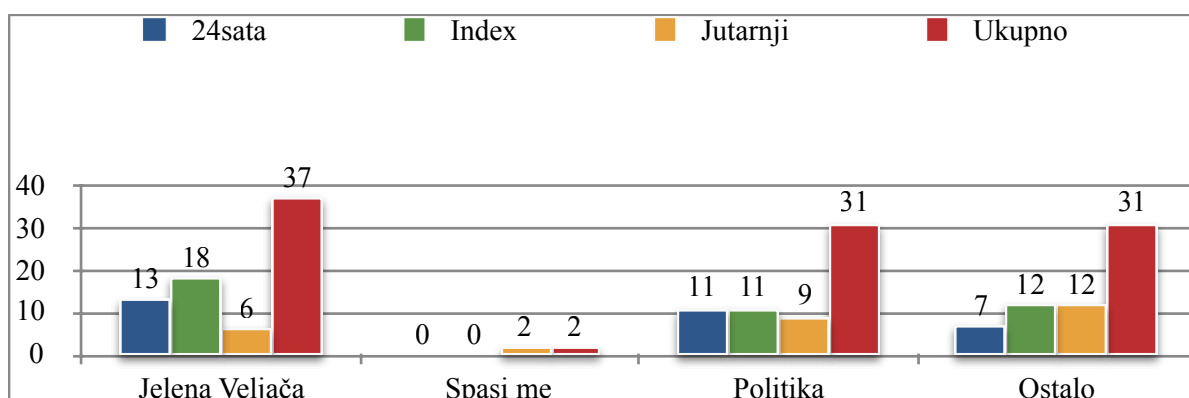
najmanjem postotku pozitivni (11%) dok je 14 posto članaka imalo neutralne komentare čitatelja, a u 17 posto članaka komentara nije niti bilo (Graf 13).

Graf 13 Ton komentara čitatelja ispod članka

Zadnja kategorija u istraživanju bila je odrediti fokus komentara ispod članka te je li on bio na Jeleni Veljači, inicijativi Spasi me, politici ili nečemu ostalom. Najčešći fokus komentara čitatelja ispod članaka objavljenih na portalu 24sata.hr bio je na Jeleni Veljači (42%), u nula posto na inicijativi Spasi me, najmanje na nečemu ostalom (23%) te na politici u 35 posto članaka. Slični rezultati evidentirani su i na portalu index.hr gdje je Jelena Veljača najčešći fokus komentara (44%), a inicijativa u nula posto članaka. Fokus na politici ovdje je u 27 posto članaka dok je na nečemu ostalom u 29 posto članaka. Suprotno tome, komentari ispod članaka na portalu jutarnji.hr najčešće su bili fokusirani na ostalo (41%), zatim na politiku (31%) te tek onda na Jelenu Veljaču (21%) i na kraju na inicijativu Spasi me (7%). Gledajući ukupne rezultate, Jelena Veljača bila je najčešće u fokusu komentara čitatelja (37%), politika i ostalo su jednako zastupljeni (31%) dok je inicijativa Spasi me bila u fokusu u samo 2 posto komentara (Graf 14).

Graf 14 Najčešći fokus komentara čitatelja ispod članka

Prva postavljena hipoteza (H1): Portali 24sata.hr, index.hr i jutarnji.hr pretežito neutralno izvještavaju o Jeleni Veljači i inicijativi Spasi me je potvrđena ovim istraživanjem. Sva tri portala u globalu su neutralno izvještavala i o Jeleni Veljači i inicijativi Spasi me što je vidljivo po pridržavanju etičkih standarda u izvještavanju u više od 90 posto svih članaka, privatni život Jelene Veljače se nije spominjao također u više od 90 posto svih članaka te se Jelena Veljača nije objektivizirala također u više od 90 posto svih članaka sa sva tri portala. No, istraživanje je također pokazalo da senzacionalistički naslovi prevladavaju na sva tri portala te su bili u 44 posto svih članaka sa sva tri portala. Iako je senzacionalističkih naslova bilo više nego informativnih, postotak informativnih naslova u člancima na svim portalima je visok te gotovo izjednačen s brojem senzacionalističkih (42 %).

Druga hipoteza (H2): U člancima o inicijativi Spasi me se često spominje i privatni život Jelene Veljače, nije potvrđena. Naime, istraživanje članaka objavljenih na portalima index.hr, 24sata.hr i jutarnji.hr došlo se do saznanja kako ovi portali u 92 posto članaka ne spominju privatni život Jelene Veljače. Samo devet članaka je pronađeno koji istovremeno spominju inicijativu Spasi me i privatni život Jelene Veljače, a od toga šest članaka je s portala index.hr.

Treća hipoteza (H3): Glavna fotografija u člancima prikazuje Jelenu Veljaču iako se govori o inicijativi Spasi me, je potvrđena. Naime, najčešća glavna fotografija u članku na sva tri portala prikazuje Jelenu Veljaču i to u 44 posto svih članaka dok su žrtve obiteljskog nasilja bile su u samo tri posto članaka na glavnoj fotografiji članka.

Četvrta hipoteza (H4): Komentari na članke su pretežno negativni i usmjereni na Jelenu Veljaču, također je potvrđena. Više od polovice komentara čitatelja na portalima index.hr, 24sata.hr i jutarnji.hr ispod članaka o Jeleni Veljači i inicijativi Spasi me bili su negativni, čak 58 posto njih. Najčešći fokus komentara bio je na Jeleni Veljači i to u 37 posto članaka na sva tri portala.

9. ZAKLJUČAK

Za Jelenu Veljaču možemo reći da je pionirka *celebrity* diplomacije u Hrvatskoj i prva javna osoba koja je usmjerila ovako veliku medijsku pozornost na problem obiteljskog i rodno uvjetovanog nasilja. Pri izvještavanju o nasilju, a pogotovo obiteljskom, od novinara i urednika se očekuje objektivnost, profesionalnost i pridržavanje etičkih normi kao i standarda struke. *Online news* portali jedan su od najpopularnijih kanala za informiranje, ali su i poznati po senzacionalizmu.

Ovo istraživanje željelo je istražiti kako tri najčitanija hrvatska portala izvještavaju o hrvatskoj glumici i aktivistici Jeleni Veljači i njezinoj inicijativi protiv obiteljskog nasilja Spasi me koje su ujedno bile i jedne od najpopularnijih domaćih tema u 2019. godini.

Gotovo sve hipoteze su potvrđene, osim jedne. Tako možemo zaključiti da se domaći portali pridržavaju etičkih standarda i više nego što je to očekivano, što je vidljivo iz potvrđenih i nepotvrđenih hipoteza. Nakon provedenog istraživanja veoma mali broj članaka, gotovo bismo mogli reći neprimjetan broj, ukazuje na nepoštivanje profesionalnih i etičkih standarda. Više od 90 posto članaka sa sva tri portala nisu objektivizirala Jelenu Veljaču niti spominjala njezinu privatnost te su se pridržavala etičkih načela izvještavanja. Ovo je iznimno pohvalno za hrvatsko *online* novinarstvo i njegove najčitanije portale. Iako je većinski postotak naslova na portalima senzacionalističkog tipa (44%), on je gotovo izjednačen s postotkom informativnih naslova (42%) što ukazuje da hrvatsko *online* novinarstvo ima još prostora za poboljšanje, ali je na dobrom putu.

Iako Jelena Veljača nije bila u fokusu većine objavljenih članaka na portalima, upravo suprotno bila je najmanje – samo 15 posto, glavna fotografija članka najčešće upravo prikazuje nju (u 44 posto članaka). Iz toga je vidljivo kako je Jelena Veljača postala lice pokreta protiv obiteljskog nasilja i inicijative Spasi me te time vidimo njezin utjecaj kao *celebrity* diplomatkinje.

Izvještavanje najčitanijih hrvatskih portala o inicijativi uglavnom je vezano samo uz aktualne događaje što je vidljivo iz ovog istraživanja. Najčešći mjeseci izvještavanja povezani su uz stvarne događaje i akcije poduzete od strane inicijative. Tako je većina članaka iz ožujka (43%) kada je inicijativa tek pokrenuta i organiziran prvi prosvjed, lipnja (24%) kada je organizirana humanitarna večer inicijative te zatim iz listopada (22%) kada je inicijativa organizirala drugi veliki prosvjed. Iako su postojale druge akcije inicijative one nisu toliko medijski popraćene. Također, u više od 50

posto članaka sa svih portala vijest je najčešća novinski format (58%) dok je primjerice intervju zastupljen kao format u tek 15 posto članaka. Ovi podaci ukazuju na to da su najčitaniji hrvatski portali najskloniji kraćim novinarskim formama kada izvještavaju o inicijativi Spasi me.

Zanimljivi su rezultati iz dijela istraživanja koji se fokusirao na komentare čitatelja ispod objavljenih članaka. Komentari na svim portalima su bili najčešće pretežno negativni te usmjereni na Jelenu Veljaču, iako ona najčešće ni nije bila fokus objavljenog članka. Žalosno je da se u komentarima na *online* portalima širi mržnja i netrpeljivost čak i kada inicijative poput ove pokušavaju učiniti dobre stvari za hrvatsko društvo.

U većini slučajeva sva tri portala su slično izvještavala o temi, s nekim iznimkama. Tako primjerice, portal index.hr ističe se po najvećem broju senzacionalističkih naslova kao i najvećim brojem članaka iz rubrike Zabava/Showbizz i članaka bez grafičke opreme. Portal jutarnji.hr jedini se ističe po stopostotnom pridržavanju etičkih načela u svojim člancima te po najvećem broju članaka koji su bili bez komentara. Niti jedan članak koji objektivizira Jelenu Veljaču nije pronađen na portalu 24sata.hr koji se ističe i po najvećem postotku negativnih komentara ispod članaka i najvećim postotkom članaka s grafičkom opremom.

Celebrity aktivizam sve je popularniji način kako osvijestiti probleme u civilnom društvu. Glumci, pjevači i ostale javne osobe organiziraju prosvjede i podižu svjesnost o društvenim problemima širom svijeta. Jelena Veljača to je uspjela u Hrvatskoj te je svojim doprinosom uvelike unaprijedila kako razmišljamo o obiteljskom nasilju i njegovim posljedicama te je osim toga dovela do i zakonodavnih promjena u našem društvu. Mediji imaju bitnu ulogu u našim životima i možemo reći kako oblikuju način na koji percipiramo svijet oko sebe i što doživljavamo bitno. Zato je danas bitnije nego ikada da javne osobe koje imaju zagantiranu medijsku pozornost iskoriste tu blagodat i naprave pozitivne promjene u društvu. *Celebrity* aktivizam tek je uzeo zamaha u svijetu, a u Hrvatskoj ovo je njegov tek početak.

POPIS LITERATURE

Knjige i znanstveni članci

1. Ajduković Dean i Ajduković Marina (2010.) *Nasilje u obitelji: što zdravstveni djelatnici mogu učiniti*, Medicina Fluminensis : Medicina Fluminensis, Vol. 46 No. 3, str. 292-299.
2. Ajduković Marina i Pavleković Gordana (2000.) *Nasilje nad ženom u obitelji*, Društvo za psihološku pomoć, Zagreb.
3. Benković Vanesa i Balabanić Ivan (2010.) *Analiza sadržaja najposjećenijih hrvatskih internetskih portala*, Medijska istraživanja : znanstveno-stručni časopis za novinarstvo i medije, Vol. 16 No. 2, str. .
4. Bežovan Gojko (2003.) *Zakonski, politički i kulturni okvir za razvoj civilnog društva u Hrvatskoj*, Revija za socijalnu politiku, Vol. 10 No. 1, str.
5. Biccum, April (2011) *Marketing Development: celebrity politics and the 'new' development advocacy*, Third World Quarterly, str: 1331-1346.
6. Brautović Mato (2010.) *Razvoj hrvatskog online novinarstva 1993-2010.*, MediAnali : međunarodni znanstveni časopis za pitanja medija, novinarstva, masovnog komuniciranja i odnosa s javnostima, Vol. 4 No. 8, str. .
7. Cooper F. Andrew (2008.) *Celebrity diplomacy*, Paradigm Publishers
8. Couldry Nick (2004.) *Theorising media as practice*, Social Semiotics Volume 14, 2004 - Issue 2, Pages 115-132
9. Jurčić Daniela (2017.) *Teorijske postavke o medijima - definicije, funkcije i utjecaj*, Mostariensia : časopis za društvene i humanističke znanosti, Vol. 21 No. 1
10. Klasnić Ksenija (2011.) *Ekonomsko nasilje nad ženama u intimnim vezama u hrvatskom društvu - konceptualne pretpostavke*, Socijalna ekologija : časopis za ekološku misao i sociološka istraživanja okoline, Vol. 20 No. 3, 2011., str. 335-356
11. Kunczik Michael i Zipfel Astrid (2006) *Uvod u znanost o medijima i komunikologiju*, Zaklada Friedrich Ebert

12. Kurtić Najil (2017.) *Kvantitativna i kvalitativna analiza sadržaja*, University press - Magistrat izdanja, Sarajevo 2017.
13. Lamza Posavec, Vesna (2004) *Metode društvenih istraživanja*. Zagreb: Hrvatski studiji
14. Matijašević Nina (2015.) *The Case of Celebrity Diplomacy with Some Reflections on the Western Balkans*, Journal on European Perspectives of the Western Balkans Volume 7 Number 1(12), 27-59
15. Meenakshi Gigi Durham i Douglas Kellner (2006.) *Media and cultural studies: keywords*, Malden, MA : Blackwell, 2006.
16. Mučalo Marina i Šop Silvio (2008.) *Nova publika novis medija*, Informatologia, Vol. 41 No. 1, str. 51-55
17. Nakić Marija, Šošić Dajana i Diklić Jelena (2019.) *Uloga društvenih mreža na građanski aktivizam i razvoj civilnog društva*, South Eastern European Journal of Communication, Vol. I No. 1, str. 91-104
18. Ogresta Jelena, Rimac Ivan, Ajduković Marina, Skokandić Lea (2012). *Analiza obilježja prijavljenih događaja nasilja nad djecom u obitelji evidentiranih u centrima za socijalnu skrb*, Ljetopis socijalnog rada, 19 3; str. 439-477
19. *Organizacije civilnog društva koje pružaju specijalizirane servise ženama žrtvama nasilja kao ključni akteri u procesu demokratizacije društva* (2010.) Ženska soba, Zagreb
20. Petković Danijela (2019.) *Prikaz okruglog stola Obiteljsko nasilje – izazovi u svakodnevnoj praksi*, Policija i sigurnost, Vol. 28 No. 4, str. 584-594
21. Phelps Edward (2004.) *Young Citizens and Changing Electoral Turnout, 1964–2001*, The Political Quarterly 75(3):238 – 248
22. Radić Ivana i Radina Ana (2014.) *Zaštita od nasilja u obitelji: obiteljskopравни, prekršajnopравни i kaznenopравни aspekt*, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol. 51 No. 3, str. 727-754
23. Rogić-Hadžalić Dubravka i Kos Jadranka (2008.) *Nasilje u obitelji : 2001.-2006.*, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2008.

24. Scheufele A. Dietram, Tewksbury David (2006.) *Framing, Agenda Setting, and Priming: The Evolution of Three Media Effects Models*, Journal of Communication Volume 57, Issue 1, p. 9-20
25. Street, John (2004) *Celebrity Politicians: Popular Culture and Political Representation*, BJPIR, vol 6, str 435-452
26. Vrabec-Mojzeš Zrinka (2008.) *Javna diplomacija i mediji*, MediAnali : međunarodni znanstveni časopis za pitanja medija, novinarstva, masovnog komuniciranja i odnosa s javnostima, Vol. 2 No. 4, 2008., str. 175-198

Internetski izvori

1. Coe.int (<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168008482e>, pristupljeno 03.04.2020.)
2. [dzs.hr \(https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/02-03-02_01_2018.htm](https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/02-03-02_01_2018.htm), pristupljeno 26.03.2020.)
3. <http://www.digitalnewsreport.org/survey/2018/croatia-2018/>, pristupljeno 30.05.2020.
4. [hr.n1info.com \(http://hr.n1info.com/Vijesti/a424908/Prvi-u-Europi-cak-84-posto-gradjana-Hrvatske-nema-povjerenja-u-Vladu-i-Sabor.html](http://hr.n1info.com/Vijesti/a424908/Prvi-u-Europi-cak-84-posto-gradjana-Hrvatske-nema-povjerenja-u-Vladu-i-Sabor.html), pristupljeno 20.04.2020.)
5. Jemrić, Ines (2003.) *Nasilje nad ženama*, Ženska infoteka, Zagreb 2003.
[biografija.com \(https://www.biografija.com/jelena-veljaca/](https://www.biografija.com/jelena-veljaca/), pristupljeno 12.04.2020.)
6. Jurčić, Daniela (2017.) *Teorijske postavke o medijima - definicije, funkcije i utjecaj*, Mostariensia : časopis za društvene i humanističke znanosti, Vol. 21 No. 1
7. [jutarnji.hr \(- https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/mediji-potpisali-kodeks-o-izvjestavanju-o-nasilju-prema-zenama-treba-izbjegavati-okrivljavanje-zrtve-te-opravdavanje-nasilja/8466227/\)](https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/mediji-potpisali-kodeks-o-izvjestavanju-o-nasilju-prema-zenama-treba-izbjegavati-okrivljavanje-zrtve-te-opravdavanje-nasilja/8466227/), pristupljeno 05.04.2020.)
8. [jutarnji.hr \(https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/foto-diljem-hrvatske-prosvjedi-pravda-za-djevojci-ce-najveci-skup-u-znak-podrske-zrtvama-seksualnog-nasilja-organiziran-u-zagrebu/9507050/](https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/foto-diljem-hrvatske-prosvjedi-pravda-za-djevojci-ce-najveci-skup-u-znak-podrske-zrtvama-seksualnog-nasilja-organiziran-u-zagrebu/9507050/), pristupljeno 12.04.2020.)

9. [jutarnji.hr](https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/ivan-blazevic-operativac-fonda-spasi-me-zrtvama-nasilja-u-roku-od-24-sata-isplacivat-cemo-do-15-tisuca-kuna/9007139/) (https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/ivan-blazevic-operativac-fonda-spasi-me-zrtvama-nasilja-u-roku-od-24-sata-isplacivat-cemo-do-15-tisuca-kuna/9007139/, pristupljeno 12.04.2020.)
10. [jutarnji.hr](https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/prvi-uspjeh-akcije-spasi-me-svaka-modrica-kazneno-djelo-i-seks-bez-pristanka-tretirat-ce-se-kao-silovanje-minimalna-kazna-dize-se-na-3-godine/9345899/) (https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/prvi-uspjeh-akcije-spasi-me-svaka-modrica-kazneno-djelo-i-seks-bez-pristanka-tretirat-ce-se-kao-silovanje-minimalna-kazna-dize-se-na-3-godine/9345899/, pristupljeno 12.04.2020.)
11. [jutarnji.hr](https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/veliko-istrazivanje-o-pravosudnom-sustavu-vise-od-polovice-gradana-ne-vjeruje-u-posteno-sudenje-petina-zaposlenih-u-pravosudu-iskusila-korupciju/5715703/) (https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/veliko-istrazivanje-o-pravosudnom-sustavu-vise-od-polovice-gradana-ne-vjeruje-u-posteno-sudenje-petina-zaposlenih-u-pravosudu-iskusila-korupciju/5715703/, pristupljeno 02.04.2020.)
12. [magazin.hrt.hr](https://magazin.hrt.hr/429295/patite-li-od-preopterecenosti-informacijama) (https://magazin.hrt.hr/429295/patite-li-od-preopterecenosti-informacijama, pristupljeno 23.03.2020.)
13. [medijskapismenost.hr](https://www.medijskapismenost.hr/kako-prepoznati-senzacionalizam-u-medijima/) (https://www.medijskapismenost.hr/kako-prepoznati-senzacionalizam-u-medijima/), pristupljeno 10.04.2020)
14. [pravos.unios.hr](https://www.pravos.unios.hr/pfo/sites/default/files/KatedraObiteljsko/11.%20OBITELJSKO%20NASILJE.pdf) (https://www.pravos.unios.hr/pfo/sites/default/files/KatedraObiteljsko/11.%20OBITELJSKO%20NASILJE.pdf), pristupljeno 07.04.2020.)
15. *Priručnik sa smjernicama za medijsko izvještavanje o nasilju u obitelji* (2018.) Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (pristupljeno 20.04.2020.)
16. [prs.hr](https://www.prs.hr/attachments/article/2894/IZVJESCE_O_RADU_ZA_2019_Pravobraniteljice_za_ravnopravnost_spolova.pdf) (https://www.prs.hr/attachments/article/2894/IZVJESCE_O_RADU_ZA_2019_Pravobraniteljice_za_ravnopravnost_spolova.pdf, pristupljeno 05.04.2020.)
17. [prs.hr](https://www.prs.hr/attachments/article/1790/Istra%C5%BEivanje%20o%20na%C4%8Dinu%20medijskog%20izvje%C5%A1tavanja%20o%20nasilju%20nad%20%C5%BEenama%20i%20nasilj~.pdf) (https://www.prs.hr/attachments/article/1790/Istra%C5%BEivanje%20o%20na%C4%8Dinu%20medijskog%20izvje%C5%A1tavanja%20o%20nasilju%20nad%20%C5%BEenama%20i%20nasilj~.pdf, pristupljeno 10.04.2020.)
18. [statista.com](https://www.statista.com/statistics/433871/daily-social-media-usage-worldwide/) (https://www.statista.com/statistics/433871/daily-social-media-usage-worldwide/, pristupljeno 23.03.2020.)
19. [theguardian.com](https://www.theguardian.com/culture/2019/nov/23/decade-of-protest-occupy-wall-street-extinction-rebellion-gary-young) (https://www.theguardian.com/culture/2019/nov/23/decade-of-protest-occupy-wall-street-extinction-rebellion-gary-young, pristupljeno 01.04.2020.)

20. [tportal.hr \(https://www.tportal.hr/showtime/clanak/nakon-stravicne-tragedije-na-pagu-jelena-veljaca-organizira-prosvjed-ovo-je-iskljucivo-za-zene-i-djecu-koje-nismo-uspjeli-spasiti-foto-20190301, pristupljeno 12.04.2020.\)](https://www.tportal.hr/showtime/clanak/nakon-stravicne-tragedije-na-pagu-jelena-veljaca-organizira-prosvjed-ovo-je-iskljucivo-za-zene-i-djecu-koje-nismo-uspjeli-spasiti-foto-20190301)
21. [zakon.hr \(https://www.zakon.hr/z/81/Zakon-o-za%C5%A1titi-od-nasilja-u-obitelji, pristupljeno 02.04.2020.\)](https://www.zakon.hr/z/81/Zakon-o-za%C5%A1titi-od-nasilja-u-obitelji)
22. [24sata.hr \(https://m.24sata.hr/news/u-sigurnim-kucama-vise-nema-mjesta-a-nasilje-sve-brutalnije-676671, pristupljeno 05.04.2020.\)](https://m.24sata.hr/news/u-sigurnim-kucama-vise-nema-mjesta-a-nasilje-sve-brutalnije-676671)
23. [24sata.hr \(https://showcase.24sata.hr/2019_hosted_creatives/medijske-navike-hr-2019.pdf, pristupljeno 26.03.2020.\)](https://showcase.24sata.hr/2019_hosted_creatives/medijske-navike-hr-2019.pdf)
24. [24sata.hr \(https://www.tportal.hr/showtime/clanak/nakon-stravicne-tragedije-na-pagu-jelena-veljaca-organizira-prosvjed-ovo-je-iskljucivo-za-zene-i-djecu-koje-nismo-uspjeli-spasiti-foto-20190301, pristupljeno 12.04.2020.\)](https://www.tportal.hr/showtime/clanak/nakon-stravicne-tragedije-na-pagu-jelena-veljaca-organizira-prosvjed-ovo-je-iskljucivo-za-zene-i-djecu-koje-nismo-uspjeli-spasiti-foto-20190301)
25. [100posto.jutarnji.hr \(https://100posto.jutarnji.hr/scena/jelena-veljaca-objasnjava-sto-se-dogadalo-za-vrijeme-ljubavi-s-majeticem-otvoreno-progovara-o-bolnim-razvodima-ali-i-svim-anomalijama-hrvatskog-drustva, pristupljeno 12.04.2020.\)](https://100posto.jutarnji.hr/scena/jelena-veljaca-objasnjava-sto-se-dogadalo-za-vrijeme-ljubavi-s-majeticem-otvoreno-progovara-o-bolnim-razvodima-ali-i-svim-anomalijama-hrvatskog-drustva)

PRILOZI

ANALITIČKA MATRICA

1. News portal na kojem je članak objavljen:

1. 24sata.hr
2. index.hr
3. jutarnji.hr

2. Novinski format objavljenog teksta:

1. Vijest
2. Izvještaj
3. Intervju
4. Komentar, kolumna ili osvrt

3. Objava je unutar mjeseca:

1. Siječanj 2019.
2. Veljača 2019.
3. Ožujak 2019.
4. Travanj 2019.
5. Svibanj 2019.
6. Lipanj 2019.
7. Srpanj 2019.
8. Kolovoz 2019.
9. Rujan 2019.
10. Listopad 2019.
11. Studeni 2019.

12. Prosinac 2019.

4. Rubrika u kojoj je objavljen članak:

1. Politika /News
2. Crna kronika
3. Showbizz/zabava
4. Gospodarstvo
5. Ostalo

5. U kojem kontekstu su objavljeni članci o Jeleni Veljači i inicijativi Spasi me?

1. Zakonodavne promjene
2. Prosvjedi
3. Privatni život Jelene Veljače
4. Događaji iz crne kronike
5. Ostalo

6. Tip naslova:

1. Informativan
2. Senzacionalistički
3. Teško je odrediti

7. Spominjanje privatnog života Jelene Veljače kada se govori o inicijativi Spasi me:

1. Da
2. Ne

8. Što je u glavnom fokusu objavljenog članka?

1. Jelena Veljača
2. Inicijativa Spasi me

3. Obiteljsko nasilje i nasilje nad ženama

4. Teško je odrediti

9. Objektivira li se Jelena Veljača u članku (spominje njen fizički izgled, odjeća, vanjština...)

1. Da

2. Ne

10. Ima li u člancima grafičke opreme?

1. Da

2. Ne

11. Koja je dominantna oprema teksta:

1. Fotografija

2. Grafika/Ilustracija

3. Fotogalerija

4. Video/animacija

5. Poveznice

6. Ostalo

12. Glavna fotografija u tekstu:

1. Prikazuje Jelenu Veljaču

2. Prikazuje žrtve obiteljskog nasilja

3. Ilustracija

4. Prikazuje prosvjednike

5. Ostalo

13. Povezanost fotografija i teksta:

1. Fotografije se odnose na sadržaj teksta

2. Fotografije se ne odnose na sadržaj teksta

3. Teško određivo

14. Poštivaju li se u članku etička načela izvještavanja? (Iznose li se detalji privatnog života žrtve, opširno opisuju detalji zločina...)

1. Da

2. Ne

15. Komentari čitatelja ispod članka:

1. Pretežno pozitivni

2. Pretežno negativni

3. Neutralni

4. Nema komentara

16. Najčešći fokus komentara ispod članka je:

1. Jelena Veljača

2. Inicijativa Spasi me

3. Politika

4. Ostalo

SAŽETAK

Diplomski rad “Medijska reprezentacija Jelene Veljače i inicijative Spasi me na portalima 24sata.hr, index.hr i jutarnji.hr u 2019. godini” imao je za cilj istražiti kako, na koji način i koliko često najčitaniji hrvatski portali izvještavaju o poznatoj glumici, scenaristici i aktivistici Jeleni Veljači te njezinoj inicijativi Spasi me koja se bori protiv obiteljskog i rodno uvjetovanog nasilja u Hrvatskoj. Metom kvantitativne analize sadržaja analizirao se ukupno 101 članak sa spomenutih portala u razdoblju od 1. siječnja 2019. do 31. prosinca 2019. godine.

U istraživanju su se nastojale utvrditi neke od sljedećih kategorija: tip naslova u članku, učestalost izvještavanja po mjesecima, rubrika objavljenog članka, spominje li se privatni život Jelene Veljače dok se izvještava o inicijativi Spasi me, glavni fokus članka, grafička oprema u članku, što prikazuje glavna fotografija u članku te koji je pretežiti ton i fokus komentara ispod objavljenih članaka.

Rezultati istraživanja pokazali su kako se članci objavljeni na portalima 24sata.hr, index.hr i jutarnji.hr u više od 90 posto slučajeva pridržavaju profesionalnih i etičkih standarda novinarstva odnosno članci ne objektiviziraju Jelenu Veljaču, ne spominju njezinu privatnost i pridržavaju se etičkih standarda izvještavanja. Pokazalo se kako spomenuti portali o temi najčešće izvještavaju potaknuti aktualnim događajem. Iako je najčešći fokus članaka obiteljsko nasilje i nasilje nad ženama, glavna fotografija članaka u većini slučajeva pokazuje Jelenu Veljaču što dokazuje njezinu ulogu kao *celebrity* diplomatkinje u Hrvatskoj. Gledajući ukupne rezultate sa sva tri portala senzacionalistički naslovi su prevladali, ali postotak informativnih naslova je veoma visok te gotovo izjednačen sa senzacionalističkima. Bez obzira na fokus članka, komentari korisnika su bili pretežito negativni i usmjereni na Jelenu Veljaču na sva tri portala. Od četiri postavljene hipoteze potvrđene su sve osim jedne. Ovi rezultati pokazuju kako je hrvatsko *online* novinarstvo na visokoj profesionalnoj razini, no mjesta za napredak još uvijek ima.

Ključne riječi: Jelena Veljača, inicijativa Spasi me, obiteljsko nasilje, nasilje nad ženama, 24sata.hr, index.hr, jutarnji.hr, analiza sadržaja, web portali, *online* novinarstvo

SUMMARY

Master's thesis "Media representation of Jelena Veljača and the initiative Save me on online media websites 24sata.hr, index.hr and jutarnji.hr in 2019" had a key goal to research how, in what way and how often did the most popular Croatian online media websites report about Croatian actress, screenwriter and activist Jelena Veljača and her initiative Save me against domestic violence in Croatia during the year of 2019. In total 101 articles were analyzed using the quantitative content analysis during the period from 1 January until the 31 December 2019.

Some of the categories that were analyzed in the research were the following: type of headline, frequency of reporting throughout the months, article category, does the article mention the private life of Jelena Veljača during reports about initiative Save me, main focus of the article, graphic equipment of the article, what does the main photo in the article represent and what is the tone and focus of the comments below the articles.

Results of the research have shown that more than 90 percent of articles published on 24sata.hr, index.hr and jutarnji.hr have respected the professional and ethical standards in journalism, meaning that Jelena Veljača was not objectified in the articles, her private life was not mentioned while reporting about the initiative and ethical standards have been respected. The research has shown that these media websites report about the topic mostly stimulated by actual events. Even though the main focus of the articles was mostly on domestic violence and violence against women, the main photo of the article was mostly showing Jelena Veljača, strengthening her position and role as a celebrity diplomat in Croatia. The results on all three media websites have shown that sensationalist type of headlines have surpassed the informative ones, but the percentage of informative headlines is very high and almost equal. No matter what the focus of the article was, comments were mostly negatively orientated and focused on Jelena Veljača. Almost all four hypotheses were confirmed, except for one. These results have shown that Croatian online journalism is at a high level but still there is room for improvement.

Key words: Jelena Veljača, initiative Save me, domestic violence, violence against women, 24sata.hr, index.hr, jutarnji.hr, content analysis, online journalism, media websites